

LUCEAFĂRUL

SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● ANUL IX — Nr. 42 (233) Simbăta 15 OCTOMBRIE 1966 — 8 PAGINI, 1 LEU

VICTORIA ANA TĂUȘAN

zidirea dreaptă

Cite o noapte, cite o zi.
Din cînd în cînd,
somnia nedormit schimbă culorile.
Zidul crește mai sus,
tînem mereu o culoare de taină
pentru arcadele
cu scene de nostalgie.

Jos, la intrare,
cei care au fost înainte de noi,
vrednici plîntorii ai cîtoriei,
cuceritori în cuget smerit —
cîteva podoabe de sterpe lucruri
s-au șters cu plînsul,
cele aproape de inimă
au ruginit.

Pe pereții suitori sînt luptele mari —
Durerea învîsă, întrebarea
în fruntea ostirilor sale,
tîuiri de Dragoste,
trofeele Spaimii învinse,
Dorința care domină zarea.

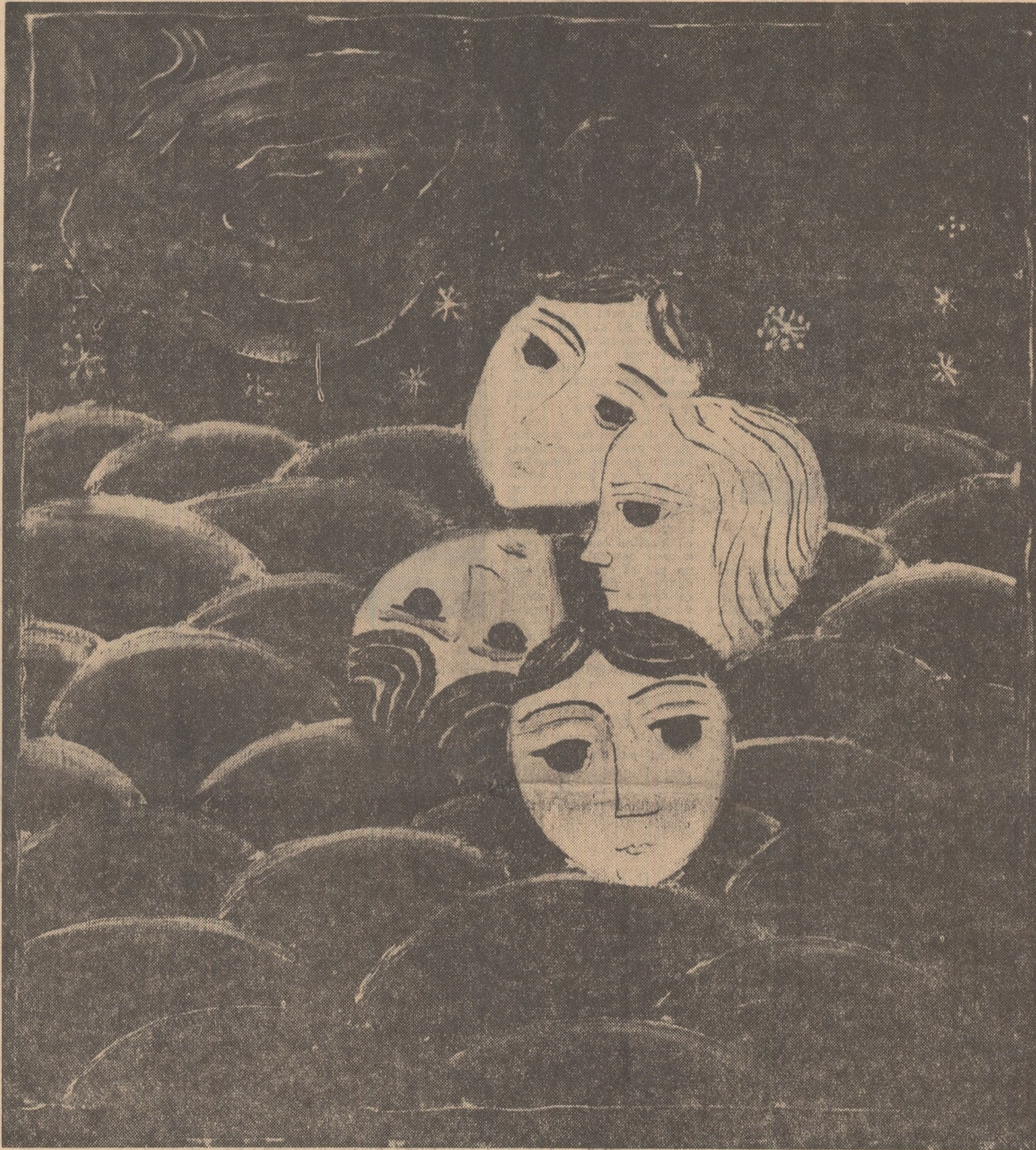
În turnul de veghe, în Luciditate,
o mulțime de arme uitate.
Nu știm să le folosim totdeauna pe cele de soi.
Luăm săgeți pentru Nostalgie,
securi pentru distanțe de Dor
și sulite pentru Amărăciunea din noi.

Din cîntecul nostru
se rotunjește-n cupolă un clopot.
E numai aur amestecat cu argint.
Cînd va suna, odată,
o să se audă în toate planetele
odele noastre și epelele.

De mii de ani adăugăm mereu
la clopotul străniu ce are în limbă,
topit împreună cu cîntecul mărilor,
sufletul nostru de Odisseu.

Cite o noapte, cite o zi.
Vine rîndul să punem cărămidă în boltă.
Am vrut căutătorilor o deslegare
și sînt unde nici nu puteam năzui —
oriunde privim, e o zare.
Ne facem, pe cărămizile noastre, portretul,
ii punem după putere, chenare
și nu ne dăm seama că din clipa aceea
sîntem cîtorii vieții în continuare...

ION GHEORGHIU: Compoziție

ulisse a rămas la troja de al struțeanu
versuri de ion alexandru și gabriela melinescu
ion vinea — fișier
sport de eugen barbu

distinguo

fictiv și istoric
în narațiuni
populare

Cercetările folclorice și retipărirea științifică a textelor respective abundă azi ca și studiile și edițiile privind pe clasicii noștri. Ele susțin împreună fecunda revalorificare a „moștenirii literare”, dînd prilejul să se ajungă la sinteze caracteristice timpului actual.

În privința folclorului, nemaiamînd pe numeroșii noi învîșiți, care îl cercetează, și prin această nedreptățind-o, sînt două Institute ale Academiei (unul de Etnografie și Folclor, altul de Istorie Literară și Folclor), care cuprind fenomenul în chip diferit, documentar și științific — primul, literar și estetic — al doilea. Astfel că nici un aspect al literaturii populare nu va putea rămîne multă vreme neluminat. Forme, teme, personaje, tipologii, clasificări, comparații cu materiale de același fel străine, ca și problemele expresivității artistice, deșteaptă un interes evident în institutele respective.

Și dacă totuși ar mai fi un îndemn de dat, el ar privi poate raportul dintre ficțiunea folclorică și istorie, ca mai puțin cercetată. Este drept însă că urme istorice în literatura poporului exceptînd baladele, nici nu prea sînt, pînă la urmă vorbim de absolutul ficțiunii, atît de înapărate rîmîn ele chiar cînd rareori există. Baladelor, în adevăr, li s-a studiat mai de aproape istoricitatea, deoarece în ele, spre deosebire de alte forme, acționează cu vigoare și forță oțeteștii din epoci bine stabilite precum și unii vitezezi cu date certe de naștere și moarte. Mai e vreo întrebare din acest punct de vedere despre balada Iancu-Mare? Știm cînd a trăit marele căpitan de oșți Ioan de Hunedoara, căruia poporul i-a trecut în baladă jama de luptător împotriva turcilor.

S-ar putea atunci afirma că datarea compunerii nu mai e chestionabilă? Cîte un folclorist și nu dintre cei neînsemnați, de îndată ce este vorba de N. Iorga, a crezut chiar așa, căutînd prin urmare să deslușească din unele balade istorice, dacă nu data compunerii lor, oricum împrejurarea genetică.

Dar Legenda Mănăstirii Curtea-de-Argeș dă răspunsul cel mai clar și mai general alabil. După cum aflăm din primele versuri, „Negru-Vodă trece”, însoțit de „nouă mesteri mari / Cu Manole zece”, ca să i se ridice „biserica naltă / Cum n-a mai fost altă”. Negru-Vodă este Radu I. S-ar putea crede, prin urmare, că mănăstirea a fost construită din temelii de întemeietorul Țării Românești, ceea ce e strict adevărat. S-ar putea însă crede, de asemenea, că legenda zidirii ei a fost concepută și realizată la oarecare timp după zidire, ceea ce nu mai e tot atît de adevărat. Căci dacă forma legendei românești a început să circule în popor de atunci, motivul ei generator, îngroparea de vie între cărămizi a soției lui Manole, simbol al proprietății vieții a constructorului însuși, ca să dea trîncie zidurilor care se surpau în fiecare noapte, e numai adoptat și adaptat de poporul nostru, motivul fiind anterior și universal.

Iar dacă totuși n-ar fi vorba de adopție, întrucît specialiștii i-au descoperit concepția la popoare și pe puncte antipodice ale globului, între care nu sînt de stabilit contacte istorice (balcanici, finlandezi, polonezi, piet-roșii etc.), urmează că avem de a face cu o creație antropologică, independentă și străveche, căreia istoria poporului nostru i-a altor momentului ei cel mai memorabil. Și nu altfel par a sta lucrurile cu toate legendele și baladele, din punct de vedere istoric. În nucleul lor artistic, ele sînt mai vechi decît împrejurările mai mult sau mai puțin databile, care li s-au adăugat.

Cu cealaltă formă narativă-populară mai însemnată, cu basmul, situația nu se schimbă, deși la prima vedere speța lui literară pare pe de-a întregul antistorică. S-ar putea zice cu drept cuvînt că basmul, în afară de condiționările etnografice ale narativității, cum sînt între altele portul, obiceiurile și vorbirea eroilor, este pură ficțiune. Nici starea socială a personajelor, decît cu totul vag și necoștănit, nu e mai determinabilă, de îndată ce Făt-Frumos și Zmeul sînt curate idei, fîp-turi în totul neterestre, iar factorul Babei și al Moșului poate prea bine peți și lua de soție chiar pe fata împăratului, căreia uneori i se spune „crăița”, adică fata „Crailui”.

Dar cuvîntul „crăi” ne duce la singurele urme de istoricitate, pe care basmele le conțin totuși. „Crăi”, înainte de a însemna „împărat-rege” sau oricum conștient, a însemnat la noi „roșu”. E de admis atunci că vorba aceasta arătat un timp numai pe Roșu-Împărat, zicîndu-se tot „crăi” și lui Verde-Albastru-Galben-Negru-Împărat, dar prin extensiunea sensului și abia mai tîrziu, după pierderea înțelesului de „roșu” și identificarea înțelesului de „împărat-rege”. Sub mulțimea de culori, care ne înfățișează în basme pe împărați, avem însă de reținut că Roșu-Împărat și Verde-Împărat se a-

VLADIMIR STREINU

(Continuare în pag. 7-a)

săptămîna

de la om la om

În săptămîna trecută, timp de două zile — și parcă pe bună dreptate așa putea zice și două nopți — conducătorii de partid și de stat, în frunte cu secretarul general al C.C. al P.C.R., tovarășii Nicolae Ceaușescu, au stat pe cuprinsul platourilor hunedorene, de la om la om, la stat cu stat, cu minerii din Valea Jiului, cu oștarii de la Hunedoara, cu muncitorii de la Cugir, cu țărani din cooperativile agricole de producție, cu studenții de la Petroșeni, cu oamenii de știință și cultura din acest străvechi ținut românesc. E o metodă de lucru a partidului nostru, în virtutea căreia întregul popor participă la buna gospodărire a țării, la înlăptuirea visurilor sale multisculare prin desăvîrșirea construcției socialiste.

În întîmpinarea conducătorilor de partid și de stat au ieșit zeci de mii de cetățeni, de la școlarii cei mici, îmbrăcați și ei ca și stră-tunicii lor în curate straze naționale, pînă la bătrîni cu lama vieții-n

plete, descîși parcă din sulta bătrînului erol al Dacilor, viteazul Decabal.

Președintele casele — în majoritatea lor noi — erau împodobite cu steagurile Republicii și-ale partidului, gardurile „de la uși” erau acoperite cu minunate covoare românești, maghiare și germane, rod al muncii oamenilor pe care istoria l-a așezat să conviețuiescă într-o singură familie, într-o națiune socialistă unită; drumurile erau presărate cu flori, inimile vibrau de bucurie, entuziasm și încredere. Istoria noastră de luptă și zburcăm de la Decabal, la Gelu, la Mihai Viteazul, Horia, Cloșca și Crișan, la Avram Iancu și pînă la greviștii de la Lupeni, din 1929, se țermă din lăspele de piatră și pagini de cărți, retrîndu-și măreția la Sarmizegetusa, la Orăștie, la Alba Iulia, la Tebea și la Lupeni.

Președintele istoria părea vie, se arăta ca un aliat statornic și puternic al luptei noastre. Istoria ieșea în sprînzlul prezentului, pentru că acesta li dă sens și împlinire. La Tebea lingă gorunul lui Horia, sub care-și doarme somnul veșniciei Avram Iancu, secretarul general al C.C. al P.C.R. a sădit un gorun tînar, simbol al continuității tradițiilor noastre istorice, al trînciei poporului român.

Trecutul și prezentul conlucrează la pregătirea viitorului, la educarea generațiilor tinere, în spiritul luminoselor noastre tradiții patriotice. La mingul care a avut loc în incinta minei de la Lupeni, minerul pensionar Feher Vasile se adresează conducătorilor de partid și de stat cu o ușoară nostalgie-n glas: „Noi, pensionarii, vă spunem că trăim bine, dar nu va mai putem raporta despre succese în producție. Ne bucurăm, în schimb, de succesele celor tineri și ne preocupăm permanent de educația lor cetățenească și patriotică.” Grija pentru tineret, pentru viitorul lui fericit se vedea președintele, deși cred că am văzut numai o parte din tot ce-a fost, căci ochii mei ca al tuturor au fost, nu o dată, inundați de lacrimile bucuriei. Cînd la Alba Iulia, secretarul general al partidului s-a îmbrățișat cu veteranii Unirii Transilvaniei cu „lăra”, în acordul unor răscoltoare cîntecuri patriotice și cînd bătrîni ai aceia trumoi urau conducătorului sănătate și ani mulți spre fericirea poporului și înflorirea

patriei, n-au mai rămas ochi nescîldați în lacrimi. Milioane unite ale conducătorilor și-ale veteranilor peceului, încă o dată și pentru totdeauna, untea statului român suveran, liber și independent.

Jocuri și cîntecuri, urale și sunet de buclum moșesc, multă, multă istorie — uneori închisă-n celule-nunecase, altorii trasă pe roată, nu o dată înșelată, dar totdeauna biruitoare — vibrau acum în această cetate a visurilor noastre.

Cîte lecții de măreție și patriotizm, cîte subieete pentru scriitorii noștri!

Mă gîndeam, în umbra statului lui Mihai Viteazul, la cuvintele lui Aron Florian: „România aiab a se mîndri cu eroul acesta, care se luptă ca un leu pentru pricina cea sfîntă a dezrobirii și a slobozeniei lor. Aducă-și aminte de ceea ce poate face o nație unită, cînd este norocită, ca să se nască dintr-insa un om mare, care (...) știe a o duce la mîrire și fericie”. Și peste aceste vorbe se imbulzeau acelea din Breviarul Hronologic în care se spunea că „e vrednic acest Achilles românesc a avea Homerul său, carele e vrednic de a fi cartea neamului, cartea vitejiei; de a fi de lume cunoscut și a căruia versuri de înșis grecii de astăzi cu mai mare bucurie decît ale lui Homer s-ar cîti”. Doamne, și cîți asemenea oameni am avut și avem și cîți ar merita să se relavie, ca eroli literari, în cărțile scriitorilor noștri!

Dar oamenii aceia înmoși, veterani ai unirii, dar Avram Iancu, Horia, Cloșca și Crișan, dar minerii de la Lupeni și oștarii de la Hunedoara, dar țărani din Galdă de Jos, ajunși pe o înaltă treaptă a conștinței și a civilizației, ce vil și ce autentici eroli ai literaturii noastre ar merita la ei!

Pe undele Muresului și-ale Streului călătorește o străveche poveste a noastră. S-o ascultăm și s-o lăsam, în scris, urmașilor! Să freamote și-n cărți gorunul lui Horia și să lumineze flăcările furnalelor peste viața oamenilor fâuritori ai istoriei contemporane!

ION DODU BALAN

amestecate

Duminică, *Progresul* a reușit să scape cu fața curată la Iași unde bocancii de fotbal au cam ruginit în toamna asta, cu toate eforturile lui Stoicescu. Revelația craioveană s-a făcut datorită și a ciupit ce se putea ciupi și teren propriu deși echipa de sub Timpa e cam hotărâtă să nu-și mai vîndă pielea atât de ușor oricui. Rapidulul, modest, a cîștigat 2 puncte în dinamicostivul pituleseni și s-a trezit pe locul 3 din pricina celorlalți bucareșteni. Ajunși aici, să zăbovim un pic.

Echipa aceasta, atât de dragă noului tuturor, Steaua a devenit reprezentanța unui fotbal ce nu mai ține, haide s-o spunem curat. Se încearcă o formulă cu Constantin și cu Răduci oameni buni în vremea lor, dar lent, frîning jocul, sacrificîndu-se înieră ca Soo, pus mereu pe tuse, după ce a fost conștient Pavlovici, care, iată la Tirgu Mureș face minuni! Apărarea masivă formată militară este sub orice critică la ora de față. Greoale, neînspirată, fără vreo inițiativă: mai puțin Sătmăreanu, foarte bun și binevoitor, ea reprezintă leștul cel mai primejdios. Antrenorii asteptă (pică pară mălăiță...) o revenire, dar ce să mai faci din Petescu, un fost accelerat devenit mărțar? Ce să mai faci la urma urmelor și din Sorin Avram din țipa ce nu au mai rămas decît brutalități și tipete? Ce să mai faci din Voinea, mereu sters, mereu în contraltimp, as al rătărilor? Ce să mai faci cu bătrînul Jeney și cu alt de neisgurul D. Gopescu? Ce să mai faci cu Negrea, talfulul de la Galați la vremea lui, astăzi o biată prezentă fără scop prin mijlocul terenului. E aici un mister. Gornea, la T.A., apără de spere și Pavca, la A.S.A. Tg. Mureș, și-a adus aminte că știe fotbal. Oare nu sint de vină antrenorii și nu jucătorii că echipa Steaua bate pasul pe loc? De ce adică să-l trimitem pe Pavlovici în Divizia B și nu pe antrenor(?)

Pentru că, dragii noștri îndrumători am văzut miercuri pe 23 August echipa văgăuită, echipă picicisită, echipă de babe, abia împingînd balonul, într-o competiție de ordin european, făcîndu-ne de ris în fața unei formații mai mult decît modeste, soșite la București cu spaima în suflet. Și așa nu se mai poate... Că te bate U.T.A. nu-i mare catastrofă, că ai agonisit 8 puncte din 8 partide și chiar cu vai, mai merge, dar să reprezinti în felul în care ne reprezintă miercuri echipa din Dealul Spirii, fotbal românesc, asta nu mai merge. Puțină mîndrie, fraților, puțină participare, ce dracu!

Mă uitam, în paralel la *Petrolul* și-mi spuneam că or fi avînd și ploștienii păcatele lor, dar până nu mai mult suflet și atunci mi se bîna în a mintime celor ce nu au deloc că ar trebui să se mai gîndească și la nervii noștri? Pentru că dorim și noi să se mai audă pe ici, pe colo despre calitatea oamenilor și de ce să lășăm propaganda pe mîna unor naaste lipsite de voință?

Dar ne luăm cu vorba și nu am spus totul despre ultima etapă. La Cluj se pot face forme pentru viitoarea competiție de gradul II. Pubere s-a ales din echipa asta! Păcat... *Dinamo București* confirmă părerea că e bine să ai bătrîn, dar să scapi de el în vreme. În urmă cu 2 ani, recomandam antrenorilor să-și găsească niște juniori de talent. Ei cred în continuare că Nunweilerii vor juca bine și la 100 de ani. Ei bine, e greu!

Farul, în sfîrșit, merită atenție în sezonul acesta. Ni se pare o echipă pe cale de a se realiza, deși și aici s-au adunat destul veterani, dar veterani care mai aleargă. Ceea ce e ceva! *Jiu*, ce decepție! Debut teribil, apoi optime de matoare. Păcat...
Si-acum, în final un mare *Bravo* pentru *Petrolul* care mai mult în 10 oameni a învins *Liverpoolul*, într-un meci pe care ar fi trebuit să-l termine mai sprînțar. Dar decît nimic, mai bine acest: 3-1. Mărturisesc, al treilea meci nu mă face optimist. De ce dracu amînăm noi ceea ce putem rezolva aici, în țară? Boală de voință...

EUGEN BARBU

P.S. Multumiri televiziunii pentru transmisiile de miercuri.

După falimentul de la București, fotbalul oferit de partida *Internazionale-Torpedo* ne-a răsplătit din plin. Un mare jucător: *Streltov* pe care chiar *Herrera* și *I-lar* dori. Am putut să ne dăm seama că există încă un romantism desuet și în jocul cu balonul rotund, dar și o știință a fotbalului. *Magui* nu e un nebulă! A stăpîni mingea este secretul fotbalului modern. A lăsa pe adversar să construiască! Restul e literatură...

deschiderea ceneaclului „Nicolae Labis“

Sub auspiciile revistei „Luceafărul“ o nouă stagiune literară a ceneaclului „N. Labis“, s-a deschis, luni seara, în incinta Casei scriitorilor din București.

Participarea președintelui Uniunii scriitorilor, Zaharia Stancu, precum și prezența Televiziunii române, au dăruit momentului, și așa foarte sărbătorec, o notă de înălțată solemnitate. Printre participanți, sosiți în număr mare, am întâlnit cunoștințe vechi, devotați la lungă durată ai disputerii literare, dar și alți tineri necunoscuți, noii amatori de literatură, proaspăt trecuți peste pragul facultăților. Pe toți l-a salutată Eugen Barbu, redactorul șef al revistei „Luceafărul“, bucuros să constate intrarea ceneaclului în cel de al patrulea an de existență, ca pe o veritabilă tradiție. An de an, scriitorii talentați, poeți și prozatori, au lăsat amintirea unor neuitate seri de literatură. Noi și noi nume, unele intrate astăzi în conștiința literară publică, au fost consacrate și popularizate de ceneaclul revistei „Luceafărul“. Alte talente așteaptă la porțile literaturii, menirea noastră este a le primi și a le îndruma.

În cuvîntul adresat participanților la sedința de deschidere a ceneaclului, academiianul Zaharia Stancu a salutată tinerii literari, dorinca a se afirma în cîmpul scriiturii române, ambția de a continua o tradiție literară bogată. Condițiile sint de mult create. Cel mai frumos salon al Casei scriitorilor stă la dispoziția tineretului,

și, de asemenea, îndrumarea atentă a conducerii Uniunii scriitorilor. Este așteptată deci noua promoție de talente, poate un nou Eminescu sau Caragiale.

Doi debuturi au marcat partea „de lucru“ a ceneaclului: Doina Alexandrescu și Gheorghe Istrate, poeți tineri, prezentați de cîteva ori în paginile „Luceafărului“. Discuțiile au vădit forma bună a participanților, mai ales că majoritatea au reprezentat-o „oratori“. Prezența acestora în ceneacu a fost mult mai mare față de „conclisi“, grînd adică „scurt și cuprinzător“. Dacă notăm intervențiile tovarășilor Zaharia Stancu și Eugen Barbu, vom observa că toamna, splendidă, n-a melancolizat încă încaperile Casei scriitorilor. Deci, în ansamblul lor, părerile emise au stabilit judecîți multe, mitorare apropiate de valoarea poeziei citite. Astfel, Doinei Alexandrescu, i s-a recunoscut prozetaimea imaginii literare, originalitatea metaforei și sinceritatea (C. Magherescu), culoarea aparte a cuvintelor (D. Ursuleanu), sistemul original de imagini (S. Reichman). S-au pronunțat și dezacorduri: versuri care frizează gustul ultimă oră, stadiu nedepășit al căutării de imagini influențate, folclorice neasimilate (Gh. Trănea), lipsa participării active a trăirilor (D. Ursuleanu). Mai la obiect, Vintilă I Vanceanu a cerut stabilirea termenilor discuției critice, repunerea în drepturi a „sigiliului

folcloric“, noțiune fals folosită după părerea lui. Poezia a caracterizat-o drept obiectuală, apropiată de termenul concret, o poezie a zierelor noastre. Formula literară este însă depășită, se înscrie în post-simbolism, post-romantism de fapt, înșurind unorii imagini lascive, de o influență înviesc. De o părere apropiată, dar mult mai concisă, a fost Dumitru M. Ion: „Este un debut în ceneacu prematur, împrumuturile folclorice sint false“. Prozatorul Iulian Neacșu s-a lamentat de inflația poeziei pînă și în serile ceneaclului „Labis“: „Unde ne sint prozatori?“ Despre versurile ascultate foarte puțin: „poetei îi lipsește un stil, o experiență“.

În jurul poezilor lui Gheorghe Istrate discuțiile s-au purtat economic. Se vorbește mult înainte, și poate se făcuse turul, împrumuturile folclorice sint false“. Prozatorul Iulian Neacșu s-a lamentat de inflația poeziei pînă și în serile ceneaclului „Labis“: „Unde ne sint prozatori?“ Despre versurile ascultate foarte puțin: „poetei îi lipsește un stil, o experiență“.

În încheierea discuțiilor a luat cuvîntul Eugen Barbu. Arătîndu-se de acord cu majoritatea vorbitorilor, scriitorul a subliniat, în ade-văr, justetea afirmațiilor privind „inflația de poezie“, faptul că ea se prezintă cîltorului nediferențiat, animată de sentimente onorabile dar lipsită de transfigurare artistică necesară. Săptămîna viitoare vor citi Nora Iuga și Dumitru M. Ion (poezie), Tudose Marin (proză).

Etica poetului

Gh. Tomozei

Revista noastră a publicat în numărul trecut un ciclu de poezii al poetului Gh. Tomozei. A supra-celălăi acestor versuri lădăm critica literară să-și spună cuvîntul. Ceea ce vrem să semnalăm este altceva. La sesizarea mai multor cititori, am constat și noi cu o surprindere neplăcută că toate stihurile

publicate apăruseră mai înainte în ultimul său volum; ba, ceva mai mult, unele dintre ele fuseseră publicate de către revista „Vîntul Românesc“. Lucrul ni se pare a fi de mai multe ori regretabil. Răspunderea cea mai mare pentru neglijența semnalaată aparține aici redacției și în special secției de poezie care ar fi putut să urmărească cu atenție publicațiile literare și unele prezențe în librării, chiar dacă unele dintre ele cum a fost aceea a ultimului volum de versuri al lui Gh. Tomozei a trecut cu totul neobservat, lucru ce ar fi permis redacțiilor respectivelor să împiedice neaplicita „fară“ a publicistului.

Promisiuni nerespectate

Dacă memoria nu ne înșală Editura pentru literatură ne promise în urmă cu 2 ani apariția mai așteptatei „Istorii a literaturii ro-

mâne“ de G. Călinescu. Se vorbea pe atunci de un vechi format, de hîrtia excepțională pe care va fi tipărită această operă monumentală, ni se pomenea despre respectul pentru iconografia lăsată de autor, etc., etc. Iată însă că răzact ni se vorbește iar despre această mîndrie rîndită carte. Mai înfîi, anul apariției nu mai este 1966, ci 1967. Al doilea în loc de un volum format mare, este vorba de 3 volume și de o nouă distribuție a materialului.

Au început deci aproximațiile și amînările care și așa înălțaseră deasupra și de neodorice. Cercetînd mai îndeaproape faptele

am aflat lucruri și mai surprinzătoare. Apariția în 1967 este și ea discutabilă întrucît doi din grînjitorii ai ediției, cunoscuți lectori universitari, nu se înțeleg asupra textului și modificărilor lăuate de către autor. Surprinzînd bună-credință a vădavei lui G. Călinescu, cei doi îngrijitori de ediție primiseră o scrisoare loială și îndelungată asupra volumului atât de așteptat de cititori. Poate că informarea noastră este eronată sau incompletă. Nu se ar supără dacă am primi din partea implicaiților o precizare, întrucît în momentul de față e ceva putred în Danemarca și n-am voi ca din ambiții sau socoteli mărunte, studenții și elevii cărora această „Istorie a literaturii“ le-ar fi

cercind să-i pună sare pe coadă. O asemenea tentativă face recent D. Micu în „Ion Barbu poeta critic“ (Contemporanul, Nr. 40), jucid pe o intrudire de mult prescristă între cuvintele „artificer“ și „artificialitate“ și sfînd să demonstreze, nici mai mult nici mai puțin, că „Ion Barbu este artificial în poeziile sale de debut în chip sincer“; / și că / mai tirziu artificial va fi pentru el, artisticeste, modul sincerității“. Contopirea aceasta logică între artificial și sincer arată o prematură trecere a tîndrului critic la fineșurile erpetice... El respice cantități masive de idei inutile spre a încerca creația lui Ion Barbu, în speranța de o face să capituleze în fața unui paradox facil, în fața unui joc de cuvinte. Al impresia că asistă la un asediu cu tumba al unor ziduri de grant. Dumitru Micu cheulteste cu nemiluita agonișeala unor lecturi, probabil recente, (citează și pe Victor Hugo din „Feylles d'automne“), ca să prindă esența poeziei lui Ion Barbu, pentru ca pînă la urmă această esență să rămîna, ca lebd-

Postume, postume, dar ar mai fi încăput ceva...

Ziarul „Informația Bucureștilui“ de joia 6 octombrie, publică în rubrica „Note de lectură“ un articol semnat de Gh. Bulgar, dedicat apariției „Postumelor“ lui Tudor Vianu. Spicium: „Deși volumul Postume n-a putut fi definitivat de reprezentatul Tudor Vianu, studiul de aici completează o vastă tematică din domeniul estetic, al filozofiei, al istoriei universale...“

Si, după o eliptică inventariere a valorilor cărții, iată și uluitoarea concluzie: „Tudor Vianu nu a mai putut însă adăuga noi contribuții la bogăția de idei și de fapte pe care opera lui amplă le con-

da, neatînsă de valurile constatrărilor sale, care-i fac lac lac la picioare — un lac de idei ratate — pe trei coloane, pornind toate de la confuzia monumentală dintre artificial și abstractizare poetică...“

ION MUREȘAN

poșta redacției

N. BOGDAN. — Firave acorduri evocatoare în *Aradele Irigovistene*, precum și în poeziile despre Nerval și Esenin.

LIDIA MIHAL. — Poezii cam pentru copii: trebuiau trimise la alte publicații.

ION TUTUNEA-Bals. — Menționez, cu satisfacția de a constata un mers ascendent. Un cîntec Deltei, Cu oameni și Defilire. O reproduc în întregime pe cea de a doua:

Tăcerile prea lungi și grave mă dor în adine. / Jocul luminilor, voia bună nicînd să nu se-oprească. / Cu fiecare bărbat, cu fiecare femeie, cu fiecare prunc să mureș, să mîncine / Din plînsa aburîndă și dulce, românescă / Mă zbat cîntă și tăcere gravă, ca peștele în ave, / Privese vapoarele inimii plîtind catarg lîngă catarg. / Înconjurat de oameni, mîș zbgungu ca mielul prin oiașe. / Ca peștele de apă, / Șinșene prin ochiul de noșd spre larg.

Din Defilire, care nu e încă suficient rotunjită, aleg numai două strofe:

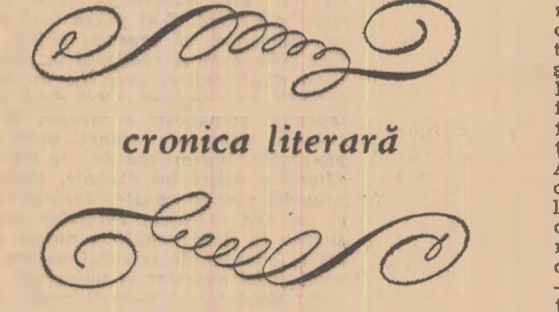
Muș din noaptea sîdelie ca dintr-o pară zemoasă, / Și dulce, și coaptă, / Iar cerului îl zmgul din pleto cite o stea sau două, zvrîlindu-le în univers. / Iubiți-ți cotrobăiesc prin suflet și-l sorb de pe buzele tremurătoare o soaptă, / Și în chi-chiile lunare sau terestre îmi caut uitatul, arzătorul meu vers. / A-lăta freamăt de codri, de viață, de vîrste, de clape, de tinerete și joc. / De parcă un fluviu viu izbește și se revară-n lumină prin soce. De parcă fiecare bărbat e un vîlnîor ager ce-si caută miresa — cluță pierdută, / Iar fiecare femeie e-o taină nedeslușită, un pește cu solzi scilpitori, închiși într-însa, întunecată, ca o portocală nedesfăcută.

Cele citite stridențe sînt ușor observabile; și de cazul să vi le semnalez. Ați început bine și vă doresc succes.

C. MUSCALOIU. — „Vreau să vă anunț — ne scrieți — că am trimis la redacție o foarte reușită operă de teatru de-a mea“. Am luat notă, dar mă tem să nu fie o confuzie la mijloc; le noi se primesc în general lucruri — cum să vă spun? — așa și-așa.

ZURZA ION. — Adresați-vă, în chestiunea care vă interesează, Institutului de Lingvistică al Academiei. Cit privește poeziile, acestea nu prezintă interes pentru noi.

IOANICHIE OLTEANU

„blana de focă“

Materia epică dintre copertile acestui debut este foarte densă. Autoarea concentrează în 144 de pagini o durată aproape balzaciană — de la începutul secolului pînă spre sfîrșitul deceniului șapte — durată retrăită însă balzaciană. („Numai esențiale care a lucrurilor. *Măduva lor*“, p. 141). Scriitoarea înaintea în vremea erorilor săi nu o dată cu evoluția lor obiectivă, linear cronologică, acumulată, sau ca într-o lume de „vieti paralele“ ci apare cîntecată din spatele fluxului narativ, luînd astfel chipul unui restaurator de vîiet. („Oricît am întrebat (nu m-am dus chiar la Sfîntul Sinod, mărturisesc) n-am aflat ce sărbătoare e Mînoiu!“, „Cînd răzîmna singură, groaza ei nu mai avea margini. De ce? Nu știam, pentru că nici ea nici Sida nu au spus nimic“; „După cum rețese din fotografie...“)

Maia Belciu pare a fi un om din sinul familiei Simu (ori din preajma ei), din „neamul nostru“ — spune Sida Simu către prozatoarea — care se străduiește să-și reconstituie arborele genealogic și suflătes al rudenilor, să-și clarifice cu această ocazie tainele unor nemăpămintate aventuri eroice, să descopere morbul triumfător al spulberării unei semintii. Și Maia Belciu, artistic, reușește. Naratiunea ei alcătuită din fragmente de timp, comprimînd și conținînd la rîndul lor alte fragmente, evoluează în maniera prozei realiste ardele-nice, „modernizată“ prin sincopie. Numărice „sugestive“ pe care le operează din loc în loc, prin sentimentul conștient, al sincultului transmis robust. Dinamizată de retrospectivile ei aparent fără legătură cu partenerii principali ai cărții, — Sida, Blagoș și Marinaru — dinamizată de proiecția fantastică în care debutează în întîm de copil, *Blana de focă* se citește alert, sollicitînd vădit participarea lectorului la descifrarea misterului epic propus și, în special, al celui suprastructural, metaforic. Este numai una din tehnicile atîtătoare ale acestei substanțiale cărți.

Sida, fată energetică și viguroasă — Mară băntătoare, „scotără“ și viclană, voluptoasă și lucidă, acceptă să se mărite cu bătrînul Blagoș, avut și

avar, numai dacă „mi-a dăce să văd și eu lumea mare“. Bătrînul subordonîndu-i-se total, Sida acceptă. Dar „om deduce noi mai tîrziu — în această carte — că poate se poate înțelega și înțelegînd exact pînă unde se amestecă în conturul legendei, ori să alcătuiască legenda — se va mărita fire pentru a evada din condiția ei socială oarecare, fie pentru a-și regăsi iubitul plecat peste mări și țări, fie pentru a-l pedepsi absentia, fie etc., etc. Aici interpretarea strict anecdotică mi se pare în conformă cu intențiile volumului. Căci acesta, utilizînd armonic, dar nu întotdeauna suficient de complementar, tehnica reserurilor populare, viziunea vrăjilor erotice, realizează o perceptibilă misurare de translație a subiectului — înecobste banal, — într-un peisaj simbolistic fascinant, o translație a realului în ireal și invers; procedece de facilităzarea crearea unui teritoriu în care sensurile unei filozofii existențiale se ciocnesc ori se amplifică în direcția profunzimii artistice.

O atmosferă de irealitate și mister, alternată cu porțiuni realiste, materiale, biografice și semnificativ detaliate împune comentatoriilor politice mai mult interpretări. Ce-și poate dori mai mult un prozator decît ca într-un spațiu epic restrîns să stimuleze meditația? Aleg una din ele.

Nu te opri la jumătatea faptelor tale, pare să spună — simplificînd, metodologic, fabulația textului morală a cărții. Căci dacă într-o anumită parte autoarea vrea să arate cum coabitarea cu banul este aceea care a fascinat și alternat un caracter inițial generos și loial, — subiect iarăși, în simplitatea sa cunoscut — Maia Belciu încearcă complexarea acestuia prin deturarea lui în legea folclorică ce spune să nu lași lucrurile și gîndurile neterminate, ce te învață a nu crede că poți să împaci jumătățile de măsură, ori măsura întregă cu o alta, mediană. Este vorba aici de o lege specifică țărănească, și poate și a țărănilor băntean, mîndru și oblu — în rău sau bine — pînă în zilele noastre. Concluziile eroinei vin din simțămîntul zădărnici: viata fusc „O zîna neterminată, ca noi toți, tot neamul. Tuji sintem neterminați, nici (cei) care n-am avut coră și ne trîm vizul pînă la capăt“; iar autoarea notează, exagerînd întrucîtva pervertimismul personajului: „Și cîntecșese în marte, teretice ocrotitoare toate sentimentele noastre, tropiate altdată de unica ei poftă de a-și depăși rangul“. „Maternitatea ocrotitoare“ se referă la Irina sora Sidei. Vrînd într-un ultim efort să se reabiliteze prin Irina, sora mai mare îi transmite totodată și sentimentul înfrîngerii, al contrătmîntului cu feticșul ei. Căci Irina este o căpă, o altpostază a Sidei. Imensa și scăpărătoarea „blana de

focă“ — obiect și simbol totodată — primită de nevasta lui Blagoș de la marinarul apelor nordice (poate și aici trebuie văzut un simbol) a rămas a nîmănu și-a vrea totuși marinarul, atîngîndu-se astfel și mitul inaccessibilului.

Spuneam la început că modul realist în care este scrisă cartea, tulburat de haloul romantic al unor imagini fantastice, atribuie naratiunii un timbru modern, în sensul de tehnică actuală. Și mi se pare că este în acest sens. Căci pe lîngă energia fluxului, a frazelor sale scurte ca o lovitură de daltă, care magnetizează lectorul, *Blana de focă* este și un „roman“ al spaimii, al fricii, adică al stărilor obsesive cu surse imprecizabile. Aici se poate vorbi de mutarea accentului analitic, în cadrul acestui gen de proză, pe alte zone decît cele ale unor motivații psihologice tradiționale; se poate vorbi și de o modalitate epică derivată din decența unei introspecții atribuibile și nu atribuite, precum se mai poate vorbi și de o stare psihologică particulară hipostaziată și poate vorbi și de multe. Importantă este însă identificarea exactă a posesorului, ci manevrarea ei în cîmpul estetic și, în același timp, semnificativă conținute. E vorba deci nu de o spaimă, de o neliniște provocată de acte barbare săvîșite în tinerete, ci de erorile fundamentale afective care își schimbă definitiv destinul și care o dată autorelevate, se transformă în obsesii abominabile, halucinatorii. Dorința sosirii unei izbăviri, a unei minuni, se arată în aceste cazuri cu altă mai mult așteptată. Ea însă nu mai vine niciodată așa cum n-a revenit nici asupra Sidei ori de cite ori a așteptat-o. Dar poate că această stare prelungită, sufocantă să constituie altă posibilă interpretare a cărții. Sugerată de Maia Belciu pe tulpina solidă a prozei realiste românești, această nuanță epică, nu absolvă integral cartea de unele defecțiuni de compoziție, arhitectură și stil, inerente debutului.

sinziana pop: „nu te lăsa niciodată“

S-a observat destul de puțin cu ocazia apariției în reviste, mobilul real al scriitorilor și acurelelor semnate de Sinziana Pop. Se constată „figura“ aparte pe care o realizează pe fondul sărac al prozei noastre feminine, dar nu se înregistrează spiritul lor polemic evident. Începutul este neanunțat, sufocant să constituie altă posibilă interpretare a cărții. Sugerată de Maia Belciu pe tulpina solidă a prozei realiste românești, această nuanță epică, nu absolvă integral cartea de unele defecțiuni de compoziție, arhitectură și stil, inerente debutului.

Venus din Milo acoperită de arme, banduliere, curele și obiective „militare“ pare să fie motivul de substanță al prozei din volum. Sau, altfel spus, perchezionată și dezarmată, proza noastră se lăvează la Venus din Milo, cu alte cuvinte, visul etern al unei anumite categorii de gîndire feminină, mondenă. Despre această categorie, Călinescu ar fi spus că reprezintă „tipul curat fiziologic cum era Contesa de Noailles, care căută fără aco-perănd dorința de împereunere, afirmația de a fi iubită de bărbat și bucuria de a trăi trupește“.

Din acest unghi de analiză stringerea în volum a schițelor și acurelelor sale, în ordinea stărilor — în presă — fără nici o încercare de modificare ori derulare a ierarhiei în vederea adinerii problematici, — a dezavantajată-o. Debutul nu trebuie să fie doar un simplu index al bucăților publicate. De aceea nu cred că această stringere în volum, fără omisiunile cuvenite, să a avantajeze total, așa cum s-a afirmat, pare-mi-se undeva. Dimpotrivă. Cuplînderea prozei la un loc, în studiul diversității de formulă, nu se completează reciproc, ci se trădează reciproc, mai ales, pe direcția eșafodajului interior, a obsesiilor subiective.

Dar să ne explicăm. Toate schițele sint bine scrise, autoarea stăpînind cu mîndrie dialogul, ochind cu senzualitate detaliul pregnant ori numai aluziv; și de asemenea o de menționare acustică în cronica violentă a frazelor ce dau un ritm senzorial și senzual imaginilor, desenelor și subtextului intenționat sau neintenționat. Sub acest aspect tehnic, ele satisfac. În ce constă atunci insatisfacția transmisă de unele schițe, insatisfacție senzațională. Cuplînderea prozei la un loc, în studiul diversității de formulă, nu se completează reciproc, ci se trădează reciproc, mai ales, pe direcția eșafodajului interior, a obsesiilor subiective.

vine mai la îndemînă. Acest soi de jubilație pamfletară esteotropiză nevrosimul dramatic, stările tragice ori lirice sîntînd fabulosile într-un plan nerău. Emoția nu se declanșează ci numai feră vizuală a spectacolului care altfel e, adesea, excelent realizată. După cum se poate deduce din cele spuse pînă aici, nu e vorba de subiecte tradiționale desăpurate, reievînd o nouă experiență, ci e vorba de sinteze etice și de comportament vestefele într-un ton cel mai adesea de pamflet absurd, cu accentuate nuanțe de ironie. Savoarea unei astfel de proze constă în limba și imaginație, și nu în soluția ideativă necesară. De aceea, comentarea schițelor este într-o bună măsură dificilă, dacă nu este însoțită de citate. Reproduc totuși unul: „Cetățeni cartierului de munte în care locuiau aveau fantezie de apărare. Fantezie de piatră și lemn, nu artilerie pe șesuri. Nu atacau. Au scos din magazii scînduri și cuie, ciocane și cițiva clești. Au făcut garduri ocrotitoare, șchele și ziduri din lemn. Turnuri de apărare creșteau în curți, cu punți de salvare și tuneluri, creșterea de gresie și bărbăși înarmați“. Pe aceeași dimensiune a pamfletului împrumutînd ceva din tehnica paradoxurilor urmușene pot fi înscrise *Unde este tătăl nostru* și *Nu te lăsa niciodată*.

În prima rîfuță a prototipul de familie închiștată în tabieturi și precepte burgheze atfecată și logodnică (pentru că acesta nu se situează „Nici de partea familiei, nici de altă parte“). Remarca divulgă facilități gazetărești, explicităzîntă inutil.

Cu Atunci cînd a căzut soarela Sinziana Pop ilustrează și posibilitatea alcătuirii unor viziuni, precum probează și existența unei fantezii debordante, capabile să genereze seisme afective. Dar în asemenea ocazii, pivotînd prea mult în jurul aceluiași detaliu de creație biologică schiță rămîne un ecran pe care grotescul derulează apocaliptic. În *Gușă*, suavă acureală, tînzra prozatoarea atinge subtilități de sentiment, căci foarte crudele sale fetițe, în dorința lor de evadare dintre zidurile casei, transformă realitatea coercitivă într-un basm aerian; o intuiție exactă a psihologiei infantile.

M. N. RUSU

ion alexandru

în așteptare

O femeie uriașă de ani se chinuie în fața
de câteva mii de ani se chinuie în sudori
cit planetele
și nu poate scăpa.
Copilul se chinuie, femeia se chinuie
și nu pot hălădui
unul din celălalt.
Nimeni nu poate da o mână de ajutor.
Șintem atât de mărunți pe margini
viniți — un strop de sudoare în rostogol
de s-ar prăvăli peste noi
de pe fruntea femeii
ne-am îneca potop —
cu toate avuturile

capul meu

Am fier în cap și trage trănzuț
Cum trage ochiul oceanului noaptea
duhul morților din ceruri pe pământ —
ochii mei albaștri sînt spuză
limpede aleasă de pe vulcanul clocotind,
părul meu blond pulberea razelor
unor zori dispăruți demult din fantazia noastră
Unde-mi înclin o clipă capul spre odihnă
se și adună norii îngrozii deasupra mea
și brusc se iscă fulgerele
Soarele se cufundă-n neguri
ziua singură în crăpăturile ușilor
lama cuțitelor șuieră prin părul cerului
înșepeni în ceafa mea —
cioruri solzoase de lacrimi verticale
în care îngerii se-nădușe la rînd
Recoltele sînt din nou amenințate
de revărsări neașteptate
Roiurile rupte de stupi uită drumul întoarcerilor
prin gumela săpate din instinct
în laptele de piatră al luminii —
clapotele-n primejdie răstoarnă cerul
cu jalea lor (le-am auzit de-atîtea ori
în somn că universu-i plin de cimitire)
Niciieri nu pot înfriza prea mult
dealul mă cheamă valea mă alungă
dorul mă roade spaima mă-nvesmîntă
Zac îngropat de-atîtea ori cu cîmpul peste mine
și pun vina pe moarte că ea locului mă ține
Dar se arată cu armele de lucru puhoaciele
mulfimi și mă alungă blestemînd
Alteori zac săptămîni cu capul clădit
în piatra din finții
Celatea mă asemuie unui balaur
și pune premiu pe alungarea mea
Cîteodată în piețe la marile serbări
mă-ncaier la turnirurile-nfierbîntate
sub zodia lui Bachus
dar ies fără să vreau învingător
și sînt huliți cu pietre
și scos în taptul nopții
pusti și singur sub povara mea —
Unde se duc aceste vești cohorte
tirindu-mi capul mai presus
de trup?
Ce umbră stranie cu pielea leorcăind
mă biciuie deasupra și-l apasă
și cînd adorm
se furigăză ghem la subțioara mea
și îmi pompează iarna
în oasele din trup.

cu trudă și sfială

Cîte rînduri de vîjîă n-au îmbrăcat dealul
din miile de neagruri
și toate s-au uscat pe rînd.
Pămîntul e cu rîie-n rădăcină
și vasele oricărei vieți
ce-și sugă traiul din răceala lui
se-nădușe de la o vreme
Oamenii au tras turmele pe el
cu mugete primitive să-l îmblînzească
au săpat focuri cu jertfă rituală
i-au schimbat apele dintre picioare,
i-au slobozit purcii de la subțioară,
i-au tras din cap cu colții de-amărăciune
crusta pustie de sare și îngheț.

A trebuit însă clădit un cimitir întreg
cu cruci și duhuri, spațiale și credințe,
cohorte reci de oase dedesubt
pînă cînd iara vîjîă se hotărî să-aleagă
o liră de iacora și pe un fir de fluier
din glezna unui prunc
cu trudă și sfială să trimeată
o lacrimă fierbinte
secetei grozave de la suprafață

pianul pian

Ășteptam pianul din munți
cel promis de perfecțiunea lunii
să-l mitificăm peste vremelnicia noastră
clapele lui divine să-mi dezgroape-n cap
saharele de senzuri amorțite.

Noaptea cufundîndu-mă în fașete abstracte
ca jîpățul leului flămînd în cușca civilizației —
segmente de curenți legate laolaltă
cu clei străvezii din ochii bufnițelor,
luminare norvegiană sub formă de scorbură
în care flacăra se coace dinăuntru;
coarne de cerbi îngrămădite pe zăpadă
zmulse cu carne singurînd din căpățîna înfierbîntată.
Fata ce-am iubit-o azi femeie
pacnînd scheletu-n ea la ceasul nopții
cînd crapă într-un turn
oul de vultur de sub clocitoare.

Între o femeie de cinci ani imitînd informa pămîntului
și ploile toamnei mohorîte
l-am potrivit pianul — mască de gatopard.
Pe luptele lui de bură — mi-am slobozit auzul primitiv
descoperînd cu fiecare gamă că dosul clapelor
e ros de molii și mușchi din munți
ou năvălit pe voci
Codană lirică — te-mpreun azi cu celelalte
deziluzii de-ale mele
Tot ce primesc de-acuma din afară
mîroase-a carne de lut neroditor,
a miță steapă iarăși în călduri!
Însă-i ba ceput, ba echilibrul din calcii
O mare moartă se-ncaieră în mine
Pianul se cufundă-n piatră
Ploaia dezacordează totul
Cu pașii ei de piatră mișcătoare.

zmeură

A venit femeia cu zmeură din măguri
ca în fiecare an
Patul de sudoare se umple de somnul
ei plin de sudoare cu pulpe albe
și cozi castanii de văduvă roase de fum
căzute pe perete
Ea are un picior mai scurt
ca și umbra aflată de nesigur
și cum ar coborî mereu
Chiar și cînd bea din cofet un pahar cu apă
Zmeura e strînsă mai demult
și-acum începe să se descompună
Pînă aici drumul e lung peste atîtea
dealuri și pe jos și pe la alte neamuri depărtate
Dar mamă tu o lauzi într-atît
Mirasul ei atîțitor se-nfîge ca o secure
sus în grindă
Ciorapii legați cu sfoară împletită
și-i lasă jos femeia acolo lîngă straița
albă plină cu piini uscate și bucăți de sîrmă
Și noi copiii în cămăși de pînză
stăm înlemniți cu frigul la fereastră
Se face noaptea lămpile se sting
jarul din sobă urcă-n închipuirea noastră
aripile zmeilor filiiie peste sat

pluteau la pupa corăbiei și tu credeai că e lthaca —
un val mînios cu alge putrede te-a înghionțit în spete,
corurile memoriei în aripa albatroșilor abia se des-
teptau

Zăgăzurile s-au rupt malurile se-ndepărtară
corabia suptă de curenți dezumflată —
osia bolții înșurubată-n eter străjuia din principiu.
Moartea pentru cei vii nu rezolvă nimic —
așează totuși iarăși sub cumpănă ca la-nceputuri
și se părea că în sîrșit o peșteră de voci e suprîmată.
Aceleași viscole păroase troienesc porțile Orientului
aceiași nori firiiți din munți pe jos de umbra vulturului
deasupra mormîntului în care harfa lui Orfeu îmbră-
trînește;

doar corzile ploii și caprele văduve
și freacă fițele mohorîte de venele ei țepene
și vaierul cucuvălor înfundate în crăpăturile nopții
prin care gheara destinului își picură otrava în ceștile
luminii.

Aceiași zăgăztori își picur rotundul lumii în
lacrimile noastre.

Dar setea creșterii ce-alungă înspăimîntată
inelele din mină-mînă sub zodia lui Marte
și corul de noroc ce-și sapă temelii
la subțioara firavului trup —
o pată de cenușă pe cov — sărutul frigului după
iubirea noastră.

O vremi grozave ce împînziiți cu flăcări
ogorul frămîntat de mărcini;

Cunoaștem numai fuga buimacă spre corăbii
sub care marea oarbă se-nădușe de frig
am cîștigat inconștienți o vară
dar pierdere grozavă e-un astfel de cîștig

cu prunci să lauzi mina ce-a sugrumat în fașă
toți ponji de doi ani mai mici în jos
îngenunchiați în fața așinilor cu toții
de Crucea lor atîrnă mereu cîte-un Isus Cristos.

Prevăd un foc satanic ce crește pe un deal
în rădăcina ciungă a urmelor trăsînte
din singele meu negru ghemuit în trup
să-mi înflorească strămoșii pe palide cușite.

Se potolește-n neguri aripa unui imn
Ce trage după sine întreaga omenire
Durerea tuturor îngerilor asasiinați în cer
mi-a fost lăsată mie moștenire.

casa mea

În cele din urmă am intrat cu forța
în aceeași casă ce mi s-a spus că ar
fi a mea
Săptămîni în șir noapte de noapte
am vegheat zarurile ei strălucitoare
sub peceți și cheile pierdute
Aseară mi-am strîns bruma de prieteni
i-am sfătuit să mă încurajeze
și iată-mă acum
în acest înăuntru vast
ce nu mă recunoaște
ochii liniștiți din paiajenii ungherelor
au năvălit asupra mea
E atîț de bine aici
că se aud groparii în Ardeal
cu înmăcoapele de piatră
săpînd mormîntul celui care a fost
însăpămintat Alexandru.

gabriela melinescu

mișcare liberă

Lungi și dezechilibrată sînt nervii, tinerete!
Du-mi capul în urma trupului
să văd cum fug și îmi atîrnă
coama de păr
ca un delfin asemeni tinerelor
animale după beștile iutele.

(Ah, eu singură între femei aud!)
Îmi duduie picioarele de-a ferice.
Sălbatică e libertatea de-a pierde.
Căscată la picioare îmi apare
din cînd în cînd prăpastia
în care eu trebuie să las
un os însuflejit.

(Ah, eu singură între femei aud!)
Bruscă și destrînată este viața,
întărită pe culme, se rostogolește o roată
fără a pierde din ea nimic
ea se izbește de lucruri, le dezgheață.
Simt faima de-a avea definitiv
mîini și picioare repezite.

somn de dimineață

Nimeni n-o să-mi spună niciodată
de ce stă cîmîle atît de liniștit.
Vine o boală stranie ca în copilărie
de care nu ne-am mai ferit.
Și e un loc ascuns în casă
și neștiut e leagănul de lemn
în care-i inima, deschide poarta
și fă-mi necunoscutul somn.
Si eu alerg și aerul coboară.
Se face zid pînă la piept mereu,
stă cîmîle atîț de liniștit
cu pleoapele închise peste chipul meu.

creat

Cheafa gad deasupra apei.
O funie palenă de nisip
deschide și închide mările.
Ochiul unghie neagră pe chip.
O, timp-suflet, te duc
foșnind din capite la taur
nervos și mai demult frumos
acoperit la-machieturi cu aur.
Corp impur văzut
împreună cu alt corp impur
curate cad sufletele
pe o cumpănă de mercur.

balada

Nările ca două animale mute
care în tăcere se privesc gîndindu-se la pradă.
Bolnav și monoton este pămîntul
unde întinsul rupt din jurul soarelui o să cadă.

Se zvîrcolește pe roata ochiului
ziua următoare, rușinea nenorocului.
Unu din asemănare și asemănare
trăiește în pieptul desfăcut al focului.

În voia mea îmi alți tăpile,
două ființe identice, pășări la fal, ghetari și stele
și mereu doi ochi și două urechi și două mîini
date să lupte la nesfîrșit între ele.

lîngă mare

Se blînd îmi sînt străini părinții
parcă eu mi i-am născut și am fugit
lăsînd din mîna stîngă-ndurerată
doar inelarul peste nimeni rotunjit.
Și parcă nici n-au învățat cuvintele și folosesc
în locul lor îngîrămădite lucruri vechi,
un îjil prelung de fosfor pe care se așează
vocalele ca patru clavicule perechi.
Și uneori i-au mișcîndu-se
și două chipuri luminoase îjil înalt
în întunericul care aprinde
farul pe fîrmul celălalt.

ION GHEORGHIU

Nud

Pe ce planetă stranie trăim?
Ce este vîntul, norii de ploaie ce sînt?
Venim de unde Arborii de fum
se-ncaieră cu Dumnezeu la o răscruce
Gem turmele și pe spinarea lor
singură-o biță cu gheare uriașe.

amintirea poetului

Despre poeți numai moartea poate vorbi
singură moartea știe despre ei cîte ceva.
Cum se îndușe luminările la miezul nopții
cînd gaturile dintre tată și fiu se lovesc cap în cap
cum spere: cerbilor învinși în lunile iubirii
cariază pietrele în munți și din coarnele lor fierțe
stoarcă o zeamă rece cu care ne sulemanim armele.
Oricît vom lăuda patria pusturilor
nisipurile vor măcina timpul în continuare —
în fața hărjilor abstracte ale neantului
am stat năuc fără cuvînt! — Pieptul meu ghemuit în

lîngă un foc iluzoriu, — memoriei singelui lui Nicolae
Labîș

împrăștiat pe străzile orașului
Primul poet român sfîșiat de roșile sec. XX — acest
criminal de rang,
cu victime celebre te-a orbit și pe tine la o colțură
pe cînd voiai s-o ștergi în paradis — nimic nu se
iertă,

pierderi fără marșini din om în om.
Te cunosc foarte bine — băiat teribil
tu care la vîrstă ce-o am eu acum
eraînger demult și globul capului tău înghețat
rotuncea pămîntul. Steaua ta mortuară pe sfîrși de
smoală

orbecăia în lămpile acestui neam tras pe roată
în fiecare anotimp de nenumerate ori.
Aveai buzele groase — încă mai sugeau
fițele unei lupoace din Moldova
cubărită sub podurile Iacubavitei...
At aruncat pe mesele locurilor faloș
fișta sobolani ciuama!

Chitva sobolani ciuama!
scopți de guleri groși din pupitrele doamei
legate de catarg.
Te-ai îmbătat peste măsură fir-ar a naibii de trabă
cînd ai văzut pămîntul — pahare sparte și arcusuri
încete

caafa racului se umflă-n jug
de-atîtea drumuri trase după sine,
capita limbii mele își coace sur sămînța
în urma ce o lasă în spatele oglinzii.
Doamna, cît fum ascunde-n sine frezământul încă verde
ce-l laudă furtuna bibliind!
De-aș avea spirit în cap și ochii mei
ar fi văgăuni în care viperele se ascund
mi-aș da foc blestemînd cu o mînă și cu cealaltă
aș stăvilii amarul să nu-mi curgă-n blid.
Prăpastia cine s-o șape dacă nu poetul,
cine să cadă-n ea dacă nu el?
Cu ce drept trezește ariul meu
armele tale cufundate?
Poetul — coroaană de spini pe fruntea generației.

cîntare de toamnă

Lui Ion Lăncrănjan

Unu-ncețat în carnea celuilalt
ne măcinăm cu patimi răitoare
ce-i răsrîritul lunii dacă nu sticlind
buboi la Dumnezeu, lîngă picioare.

Cum se ciocnește capul meu în mers
de toată jalea lumii înnopate
și cum rîmînd din mine în fiecare zi
doar oasele albastre pe-o vale împrăștiată.

Mi-s mîinile dogite ca și cuț
s-a spart butoiul sorții ce îl jîneam în brață
și-am mai rămas să leagăn acest umil pămînt
clădit pe cimitire de mărețată.

Din casa mea prin geamuri curge neîntreput
o zeamă crudă de început de lume
stoarcă-ți oasele zbîrcite-n voi
eu cresc cîntînd spre iarna fără nume

Oh spetele acestui straniu voce
unde gîndurile se îndoaie-n voie
și-n miezul piinii tropăie smeriți
toți șoarecii de pe corabia lui Noe.

Voi zorilor împomădați de zi
vate fundul gurii de cuvinte
luate rîncede din gura altora
ce sfîrșie-n altare pe bibliile sfinte.

semnificativul de neesenificativ. Marea zăriră la fărâșă fel de fel de lucruri, în vâlcuș și grandiosul ei respiro. Printre acestea... oh, togară rășii să-l ierte! chiar și excremente. (Pronunțase „excremente”) — după care băuse cumpătat o jumătate de cană de apă: Ochiul uman se extiază („estiază”), față de o algă sau o cochilie de scoică purtate de mare la nisipuri... Reziduul putrezit, fie el simbolist, lăcut în verni sau abscons — nu poate provoca estază... decât cel mult curiozitate, o greșită îngăduință, uneori chiar repulsiie... După ce mai băuse apă și-și umezise buzele: Permiteți-mi să întreb: pentru cine lucraze pictorul Dima Vetra? Cui i se adresează el? Corbiu tristetii sale iremediabile... Ați am mai auzit: „corbiu tristetii sale iremediabile”. Am plecat. Omul de serviciu de la ușă mi-a lăsat înținat.

tea dintre pereții reci și înalți. Am intrat în secretariat. În dosul unei mese plină de doaze și hirtii în neordenată, scria un bărbat între două vîrste, în cămașă și un pic cocostat. În dreapta lui, pe un malădr de cărți, se afla o cană de bere goliță pe jumătate și un pahar. La zgomotul ușii, a ridicat ochii scribînd și țiuțiu cu roșu de nesomn. — Inscrisurile după cinci septembrie, a mîrlit scurt — și și-a lăsat iar ochii pe hirtii. — Sînt fratele profesoarei Ioana Vetra, i-am spus apropiindu-mă de masă. Secretarul, sau ce-o fi fost, s-a uitat atent la mine. — Sora mea a murit alaltăieri noapte. S-a ridicat imediat în picioare, ca la o comandă. — Nu se poate, a zis tare — și, continuînd să se uite la mine, a

Ea a fost copilul minune și pătorul strajnic al optielor borcane cu dulceafă. A fost înția întodeguna — și în viață și în moarte. Am patruzeci și doi de ani — încă trăiesc și nu mai piteze... ești mult-timă?” Am ieșit, am legat-o pe Lili în leasă și am plecat spre atelier. În noaptea m-am cioncit de domnișoara Stavri, care sta în apartamentul de de-asupra. Am salutat-o în tăcere, dar ea m-a oprit. Era roșie de indignare. — Se poate, domnule Vetra! A trebuit să aflu de la omul cu lapte că sora dumatăle a murit!... și că ai și înmormîntat-o! — Esențialul este că a murit, domnișoară. De la cine ați aflat, nu contează. — Și-a mușcat buzele. Mufindu-și umbrelua de pe un braț pe altul, mi-a privit cu dezaprobare jacheta de căprioară.

— La mine nu am acești bani, dar am să caut să-i fac rost. De ce nu iei loc? — S-a așezat pe un scînel jios, scobit într-un trunchi de copac, dăruit cu ani în urmă de un popă din Gorj. Între sprincenele fetei se săpase o cută. — Să nu-i dai bani, a spus cu vocea joasă. Li bea pe toți. — Ei, am zîmbit, bătura e bună... numai să te fii de ea, conform unui vechi principiu bărbătesc. Sînt foarte curios, însă, cum m-ai găsit aici. — Am sunat la dumneata pînă mi-a venit rău, și-a accentuat cuta dintre sprincene. Apoi a deschis cineva o fereastră la etaj — și mi-a spus că ești plecat la atelier... o doamnă vopsită, cu ochelari pembe... N-aveam chef și vroiam să mă plimb. Cînd i-am cerut adresa atelierului, era să cadă jos în grădînă. M-am plimbat pînă aici. Asta-i tot. Cît a vorbit m-a privit cu gravitate. Terminînd, și-a rotit ochii prin cameră, curioasă. — Nu am fost niciodată în atelierul unui pictor. E interesant. Ce făcea... pictat? — Nu. — Păcat... aș fi vrut să te văd cum pitezi. Tata spune că ai multă sinceritate. — Aș fi preferat să spun că am talent, m-am amuzat. — Chiar n-ai nici un tablou? — N-am. Nu prea le păstrez. — Dar ce faci cu ele? — Le vînd, dacă pot, le dăruiesc... sau le șterg.

— Ingrozitor... bietul de tine! a repetat. — Ar trebui spus „biata de ea”, ca să întrebunțăm exact sensurile. — S-a dezlipit de mine și a schițat o grimasă. — Poți fi chiar în așa hal de insensibil? Ce faci: te amăgești singur, braveri? — Dureri e a mea. Nu pot s-o exprim. Nu înțeleg cum ar putea exprima alții, decît prin banalități convenționale. A tăcut. Și-a luat din poșetă rufă, și-a conturat buzele. — Să rămîn? — Cum vrei. — Fetița aia? a spus după altă tăcere. — Nu. — Mă gonești? — N-o vedeam. De cînd intrase pe ușă n-o vedeam. O găisem că e ea. — Mi-ai declarat că nu mă mai tubești. Poate nu m-ai iubit niciodată. Astăzi, orice altceva ar fi în plus — și inutil de scabros. Acum cîteva minute, am vrut să desenez exact așa cum am spus: o pasăre. Nu am putut fiindcă pasărea a crezut și ea altceva. În viață, dezoalente sînt numai neînțelegerile, Mirela. — A șovăit. În sfîrșit, s-a hotărît și a plecat. La ușă, s-a răsuțit încet: — Nu numai neînțelegerile.

MIHAIL NICOLAE PAUL

femeia cibernetică

I. ȚUCULESCU

Autoportret

— Urmează discuțiile, a șoptit. — La cuvîntul în locul meu, l-am bătut pe spate.

Afară se inserase și dinapne lacuri pluteau miroasuri crude și vegetale. Și oamenii erau mai frumoși. I-ași fi iubit pe fiecare în parte, dacă mi-ar fi cerut-o. Bine înțeles n-au făcut așa ceva, și-au văzut de treburile lor.

M-am întors foarte tîrziu acasă. Am mîncat în grădina unui restaurant și apoi, în drum spre casă, am mers încet și fără gînduri. Lili mi-a simțit pașii încă de la colțul străzii. Ei drăcie... o uitasem încaută în bucătărie. Dar o sîmte oase și o bucată de carne friptă.

Intr-adevăr, m-a mîrlit de cîteva ori și la vederea pachetelului... m-a iertat. Un exemplar frumos, Lili a mea. O cam stricase Jana, cu mofuri și tandrețe. La cantonul lui Covaci, însă, făcea minuni de vitejie. Era acolo un cocos bătrîn și solitar, ce bănuiesc că-i nutcea o dumsămnie de moarte. La întrecerea mea în pădure, dumsămnia asta trebuia neapărat rezolvată într-un fel — și în favoarea doar a unuia singur din ei.

N-aveam somn și m-am învîrtit multă vreme prin casă. După un timp a sunat telefonul lui Alexian. — Te-am cîntat toată după amiază, i-am auzit vocea calmă și polițoasă, vocea lui de la orele de latină, cînd se incurca în nominativele cu infinitive. Vîno imediat la spital: a murit Jana.

Alexian a fost civilizată ca întodegna: Janei nu i s-a făcut autopsia — și știu că pentru asta, de dîncolo de viață soră-mea îmi multumea, căci mereu îmi spusese să nu fie cioprițită cînd va muri. N-a fost. La groapa ei n-am asistat decît eu... cine altcineva ar mai fi putut să vină?

După ce am înmormîntat-o m-am dus la liceul unde fusese profesoară. Curtea liceului era pustie și tristă — ca orice curte de liceu în vacanță. În fundul ei un îngrijitor bătrîn mătura un morman de frunze. Printr-o fereastră deschisă, se auzea un Für Elise stingac, cîntat la pian cu un singur deget. Melodia se auzea și în holul școlii, cu o sonoritate vădită ce mărea și mai mult liniș-

ținat mașinal mina spre cana cu bere, dar și-a oprit imediat gestul la jumătate de drum. Condoleanțele mele, a adăugat după o scurtă pauză, compunîndu-și cu o mobilitate suspectă — o murtă pătrunsă și nefericită. Și după asta, repede... Totuși, e absurd... neferosimil! Era plină de forță... de vigoare...

Am îndălat din umeri. — Nu mai venea la școală de cinci luni. În tot acest interval, a stat în spital. Vă rog să amînțiți direcția — și pentru alte eventuale formalități, îmi cunoașteți numărul de telefon. Locuim împreună.

Omul îmi privea hipnotizat cravata neagră. Și-a trecut limba peste buze, dar eu cred că din pricina căinii de bere, interzise pe moment.

— De ce a murit? — Ar fi fost inutil să-i dau diagnosticul complicat al lui Alexian. Am tăcut. Secretarul și-a frecat bărbia cu palma și a murmurat: — E o pierdere grea... în primul rînd pentru dumneavoastră, apoi pentru Școală. (A spus „școală”, cum ar fi spus „patrie”). A fost un cadru didactic eminent. Direcția ținea la dînsa foarte mult.

Mi-am adus aminte că Jana îmi spunea desori de dificultățile pe care i le crea Școală — și de lipsa de simpatie de care se bucura din partea conducerei. Nu m-am putut abține să nu mă întorc în ușă: — Direcția, după cite știu eu, ține în mod insistent transferul — dar asta nu mai are cum nici un fel de importanță. Transferul s-a făcut. Bună ziua.

În clipa în care am ieșit, am întors capul: secretarul cu spatele la mine, își turna bere în pahar. Reintors acasă, am liberat cățeluș și am intrat în odaia Janei. Am deschis fereastra, am ridicat transparențele. Lili a sărit în pat, amușnînd peste tot. O pată de soare cădea peste fotografia ovală, agăpată de-asupra patului. Femeia aceea, azi strădînd și demodată, stînd dreptă pe scaunul la fel de demodat, între o fetiță și un băiat speriat — a fost mama... iar fetița palidă cu părul scurț și zburlat a fost Jana. Numai eu eram încă eu, carne, oase, mușchi și-o inimă timpidă, de-asupra morții și sub nivelul tuturor iluziilor din lume. Deci din punct de vedere matematic, un nimic viabil. „Da, mamă”, mi-am auzit gîndul — „tu ai iubit-o cel mai mult pe Jana.

— Bine, a gemut, dar stăam în aceeași casă de ani de zile... eram destul de bună prietenă... cu sora dumatăle — și azi, catastrofă! Ce a avut? Cum de s-a terminat totul atât de repede? — Din nefericire nu s-a terminat chiar atât de repede. S-a chinuit enorm.

S-a uitat la mine cu dumsămnie. — Cine a mai fost la cîmîrit? — Nimeni. Bună seara. Mi-a strigat din spate, ascuțit: — Pleci la plîmbare? — Nu i-am răspuns. Seara era atât de frumoasă și de caldă.

Am mers pe jos pînă la atelier. În fundul orizontului se strîngeau nori negri și bubuia depărtat. Slăb de tot, se pornise vîntul — și fîșia ca o fîșie vie prin copaci. Viața și moartea trecuseră dîncolo de mine, iar din colțșorului cămărușei pe care i-o rezervasem în inima mea, Jana închise fereaștrua și se pregătise să doarmă. Somn ușor, scumpo. Și la revedere... mai curînd sau mai tîrziu.

Un timp, cu lumina stînsă și trîntit pe divanul din atelier, am ascultat la radio o parte din concertul pentru pian de Grieg. Apoi am aprins lumina, mi-am pus pantalonii de lucru, m-am descălat, (un prost obicei) — și m-am apucat să fac curățenie. Totul se uscuse, se scorojise: pensule, tuburi, cartoane. Nici în două zile n-aș fi reușit să reîmprosopătesc ambianța. Trebuia totuși s-o reîmprosopătesc. După vreo oră, Lili a început să latre: bătea cineva la ușă. M-am dus și am deschis. În prag s-a profilat silueta fetei lui Neagoie. Ținea în mînă niște cărți învelite în hirtie albastră.

— A, dumneata era! Intră, domnișoară! — A intrat, s-a oprit lîngă ușă. Lili a lătrat-o ce-a lătrat-o, apoi a sărit pe ea. — Val... ce drăguț e!

S-a lăsat jos. A mîngîiat-o. Lili s-a lîns mîinii, inebunită de plăcere. — ...Meditatorul meu stă foarte aproape de dumneata, a mormăit în felul ei. Dorothea, continuînd să mîngieie cățeluș. Tata te-a chemat toată dîmneața la telefon — dă n-ai răspuns. Vrea să-ți spună ceva. Mi-a zis să-ți dau sau să-ți fac. A cîntat într-o carte și mi-a întins un pic. Erau cîteva rînduri. Îmi cerea bani cu împrumut.

— Nu-ți place să citești? — Ba da. Da nu romane: cărți de aventură, de călătorii. Astea mă fac să visez cu adevărat. Să mă cred căpitan de vapor sau alpinist. Fîndcă m-a primit deodată cu căușăturile extraordinare, eu am un suflet de băiat în mine... de ce porți cravată neagră? — Sînt în doliu. — Ah... iartă-mă, s-a întunecat. Nu te întreb după cine, fiindcă eu iubesc viața și nu-mi place să vorbesc de moarte... și nici n-aș ști ce să-ți spun. A zîmbit: Ți-am spus doar, că nu sînt tare la literatură... De la un punct anumit, aproape că nici n-am mai auzit-o ce vorbește. În schimb, ceva din lăuntru fetiței ăsteia venea imperios spre mine... ceva de dîncolo de forme, de carne, ceva ce-i pulsa în ochi și-n gesturi, ca un fluid magnetic nevăzut, neîndurător în gingășia lui. — Desbracă-te, i-am poruncit. A primit porunca fără să clipească. S-a înșepetit în scaun. — De ce să mă desbrac? a șoptit. — Vreau să te desenez. Acum. Imediat. Desbracă-te.

Am răscolit printre hirtile și cărbunii risipiți pe masă. Cînd m-am întors, se ridicase de pe scaun. Mă înfrunta degajată, dreptă, batjocortoare. — Poate ți-a povestit tata că sînt femeie. Ar fi prea simplu totul. Să-mi faci un desen? Și cu un fel de disperare potolită: Un nud? Acolo pe divan... cum a făcut cu mine fostul meu bărbat, cînd aveam șaptesprezece ani? Mi-e silă de voi toți!

Ochii i se umpluseră de lacrimi. Și-a mușcat buzele, a vrut să mai spună ceva — dar a fugit repede. Lili s-a luat după ea, lătrînd.

Am rămas lîngă șevalet, privînd ușa larg deschisă. După aceea s-a auzit pași ușori — și în prag a apărut Mirela. A stat o secundă în ușă, uitîndu-se la mine. — ...Treceam întîmplător și am văzut lumină... pot să intru? — A intrat închizînd ușa. — Ești singur? Ce-i cu tine? — M-am trezit abia atunci. Am frăpat stingaci din umeri. Cred că-am încercat să zîmbesc. — A trecut o pasăre pe lîngă mine — și m-a atins din zbor cu o singură aripă.

Mirela și-a arcut uși sprincenele. — Foarte potest. M-am încrușățat adineori pe scări cu această pasăre... monoaripată — de fapt o pășărică plină și cam grăbită. Un nou model? — Nerealizat.

Am ghemotocit hirtia din mînă. Mirela și-a scos mînuștile subțiri, le-a aruncat pe masa în neordinulie. Și-a lăsat acolo și poșeta. S-a cubărit pe divan, după ce-a stîns radioul, care vorbea despre luptele din Vietnam. A fost foarte curînd în combinezon, un combinezon scump și cu multe dantele, căci lucrurile scumpe erau pasinua ei. Pulpule frumoase și bronzate parcă le vedeam înția oard.

M-am despărțit de Mihai — și-a scuturat părul tuns scurt. La modul definitiv și onorabil. Mi-am cerut mătarea la un Institut de proiectări din provincie. Apartamentul îmi rămînea mie. Mașina lui. Construa frazele sec și implacabil. — ...Fără absolut nici un scandal. După seara în care ai fost la mine, mi-am ordonat niște gînduri și vechi prejudecări. Ne-am înțeles din trei cuvinte. Ați de zile am semnat a lătruri de el. De azi semnez singură: arhitect Crăinicanu. Sună bine... nu-ncei ușa?

M-am uitat la femeia de pe divan — și mi-am adus aminte de frunzele căzute de castan de la lacuri, de cele din curtea școlii Janei, adunate de un îngrijitor bătrîn. Ochiu Mirelei erau trași — și abia în clipa aceea mi-am dat seama că aveau culoarea tuturor acelor frunze, galbeni-cafenii, cu irizații verzii. — Azi am înmormîntat-o pe Vera. — A increment, cu rochia la piept. — Ca într-o desfășurare mecanică inversă, a început să se îmbrace, grăbită, aproape terorizată.

— Nu se poate, a spus gîtuit. — Este o frază pe care vîd că vă placeți? S-a roșit și cu toții de azi dîmneață. Jana, însă, e iremediabil moartă. Mirela a venit lute și mi s-a cubărit la piept.

— Rămăs singur am continuat să a- ranjez prin atelier. La un moment dat, am zărit mînuștile ei albe uitate pe masă: zăceau acolo, una peste alta, ca două palme lipsite de un corp ce se roagă. Apoi am auzit lătratul cățelușei și am așteptat ca ușa să se deschidă. Nu s-a deschis. Lili rîcea cu ghiarele, plîngînd subțirel. I-am dat drumul. Era singură.

Uitasem numărul blocului lui Neagoie și nu l-am recunoscut decît după schelele fațadei la care încă se lucra, schele remarcate și în noaptea dintr-o dată.

Am sunat la ușa apartamentului. Aproape imediat ușa s-a deschis. Mi-a deschis Dorothea. Și-a îmbumbat repede bluza la piept. Era descultă, într-un șort cadrlat. — Tatăl dumatăle e acasă? — A plecat... l-au chemat din concediu. Nu intri? a zis repede.

— Dă-i te rog asta, cînd se întoarce, i-am întins un plic. (Același în care-mi trimisese el bilețul.) — Fata a luat plicul, l-a învîrtit preocupat între degete. Chipul ei măliniu s-a întunecat și mai mult.

— Faci o greșală că-l împrumutți cu bani... în sfîrșit, nu mă amestec. De ce nu intri? — Îmi pare rău... dar trebuie să plec.

Mă privea rugător, aproape umil. — Ești supărat pe mine? — De ce aș fi, domnișoară? — ...Pentru chestia de ieri seară. Sînt proastă și isterică. Pe urmă am regretat. M-am și întors cu cîinele, dar era cineva la dumneata. Mă ierți?

Nu știam ce să-i spun. Sînt zărită mai-nainte — ca și ochii acela albaștri mă stinghereau. Am simțit că mi se strînge inima, gîndindu-mă la fuga ei de ieri seară. — Ieri aș fi putut să-ți fac un desen bun, m-am trezit spunîndu-i. Nu știu dacă azi sau mine am să mai reușesc.

Am mîngîiat-o pe obraz: — Nu-ți bate capul. Nu merită. Am coborît grăbit scările. Pe ușa de la Unione, să mă lămurească vreunul în privința expoziției ce-o proiectasem pentru la toamnă. De foarte mult timp eram refuzat sistematic. Dar nimeni n-a fost în stare să mă lămurească — și unul din secretari a devenit destul de grăbit cînd m-a văzut pe sală: îl aștepta o mașină cu niște undețe de pescuit în ea. Am plecat și pe bulevard, m-a strigat D.

Sta în fața unei agenții foto, care-și scosese afară borcanele cu loz în plic. Cămășa în carouri mari îi era larg desfăcută, probabil că să i se admire pieptul bombat și medalionul de aur agățat la gît. Mi-a întins o labă vînoasă, plină de lozuri. Era foarte jovial. — Ce faci? mi-a rîcnit. — A desfăcut rapid un loz și încă unul.

— ...Vin de pe litoral: cînel ghiavece la Constanța, niște Neptuni la Mamaia, o imitație Brăși în țîn și volebaliste. Comenzi în circuit. Bîiatul lucraze repede și curat. Miine plec în Italia. 6 lei, maestre, s-a adresat vînzătorului, întinzîndu-i lozul cîștigător.

Și în timp ce rupea un altul, a ris din toți dinții. — Înțelegeți? Volebalistele plac grozav. De ce să umbil cu capul în nori după tot felul de spumacuri, doar cunoaștem jocul: un pion aici, altul cîo — și la marea înghesuială! Trăim o singură dată, Vetra, cel puțin să trăim bine... ce naiba, s-a încruntat la vînzător... în afară de 6 nu știți și altă cifră?

Nu-mi mai da atenție. Monogolul i se sfîrșise — și era înverșunat pe lozuri.

La primul colț, m-am oprit să-mi aprind o țigară. Zgomotul obișnuit al străzii mă înfășura de pretutindeni, iar eu stăteam pe marginea trotuarului, uitînd să și vir țigara în gură. Auzeam rîsul lui D., îl vedeam dinții de lup tînăr — în urechi îmi bîzia vocea lui puternică: Volebalistele plac grozav, înțelegeți? Cît de multe volebaliste... un pion aici, altul cîo, numai așa se pleacă în Italia, maestre.

M-am dus acasă — și sub ușă, am găsit vîrit un plic cu antetul Uniunii. — Era o explicație multumitoare. Dar atunci la ce să mai stau în oraș? M-am hotărît să mă întorc la cantonul lui Covaci. Am început să-mi pregătesc rucsacul — spre marea bucurie a lui Lili. În timp ce făceam asta, a sunat telefonul. N-am răspuns. A mai sunat peste o vreme. Nici atunci n-am răspuns. Mai tîrziu am aflat că era Dorothea. Vroia să vie să-și explice pe scurt vechea artă greacă și egipteană. Nu i-am explicat — și desigur nu i-o voi explica niciodată... nu cred să mai am timp. Toate la vremea lor, prieteni.

(Va urma)

Cap. X. În fiecare lucru doarme un cîntec

Abia după trei zile dăduri cu ochii din nou de Cristina. Veni într-o dîmneață direct de la cursuri și se purtă atât de drăguț cu mine, încît uitai să-l reproșez că nu-mi dăduse atîta timp nici un semn de viață. Îl mîrliturisul de primele vorbe că președintele îmi luse colerul, însă acest lucru nu o făcî că o supără, deoamdată...

Nu-i nimic, acceptă ea cu grație. O! Lasă-mă să-ți spun și eu ceva nu vorbi numai tu...! Auzi? A fost un film stranic! Păcat că n-ai venit! Cînd l-am văzut pe Modest m-au apucat furile, apoi mi-a trecut. Val ce caraghios e! Sărmanul de el, n-a scos o vorbă toată seara! Îți spun, ca bărbat nu-mi place deloc! Pare inteligent și alita tot! Ei, la să-l lăsam în pace pe acest infamurat! Spune-mi repede cum ți-a plăcut „Păpusa fermecată”?

— Care „Păpusa fermecată”? — Aha! Te-am prins! N-ai cîtit ultimul număr din „Soricelul roz”? Voi academiștii aveți o cultură foarte unilaterală... Scosese repede din poșetă un număr al revistei și mi-l întinse. Pe una din paginile de la mijloc era o istorioară cu titlul de mai sus, semnata „Iantî Cristina”. O citii în grabă, căci era scurtă și iată ce scria acolo:

„Într-o țară îndepărtată, dragi copii, trăia o fată de împărat foarte frumoasă. Dar fata era tristă fiindcă un zmeu îi furase toate jucăriile. De aceea auzind că la castel poposise un meșter vestit, trimise imediat să-l cheme. Acesta venea însoțit de tînărul său ucenic și, după ce ascultă rugămintea domnului, promise să-i facă o păpusă cum n-a mai fost niciodată pe lume. Meșterul era înțelept și priceput iar ucenicul frumos și puternic, dar tînăr. Păpusa construită de dînsul era făcută din mase plastice, iar înăuntru avea un mecanism care o punea în mișcare. Bă și un creier îl construi bătrînului mester cu ajutorul unor lămpi de radior...

Și continua mereu așa să descrie femeia cibernetică cu niște termeni improprii, denaturînd și fără sfîșală adevărul și arînd o lipsă de discreție de-a dreptul revoluționară. Recunos că mă îndispunea puțin și faptul că peste tot eram numit „meșterul cel bătrîn, însă, mai presus de asta, mă supăra prezentarea unei realizări atît de complexe într-un mod cu totul neștiințific.

Fînă să termin de citit, Cristina se distră în felul ei obișnuit. Mai întii o pușe pe femeia cibernetică să-i ștergă pantofii de praf, după ce îi strîmbase basmaua cu spatele la fată. Apoi o sili să topăie cu mătura în brațe și în cele din urmă îi porunci să intre sub masă și să strige cucurigu...! — Dragul meu, mi se adresă ea în timpul acestor exhibiții, dar nu-mi văd stătuța...! Te pomenești că ai spart-o...! — Nu. Am uitat-o în baie că aici cam încurcăm locul. — Am văzut cum îi sare tandră. — Val, ce necuvîncios! În baie? Alături de Grosomodo? Nu pot să permit acest lucru...! S-o aduc imediat înșop! — Ca să scap cu bine, mă grăbi să-i promit tot ceea ce doare. Totuși acest lucru nu o domoli de fel.

Citesc în ochii tăi că nu ți-a plăcut nici povestirea. De altfel acest lucru nu mă miră... Mă intristeză! Aș fi dorit să găsec mai multă înțelegere, acum la începutul carierei mele literare. Dar ție puțin îți pasă de asta. Stai încuțat toată ziua cu masinaria asta și cînd te învî și în la cinematograful, îmi trimiți pe altul pe cap. Și bijecturile mele ai început să le dăruiești pe la unul pe la altul... — Incepu să bizile așteptînd să mă apropii de ea și să o împac. În loc de asta strîns din făci și-mi împlîntai minile adînc în buzunar. Apoi mă așeză la masă și începu să lucrez ca și cum aș fi fost singur în odale. Abia cînd auzii ușa pocnind ridicai privirile. Nu simțeam nici un regret, dar parcă lipsea cineva din încăperie. Da, desigur, lipsea sărmana femeie cibernetică, uitată sub masă de la începutul incidentului. O scosei de acolo și îi îndreptai basmaua. Avea o mină tristă de parcă ar fi înțeles toate lucrurile. Cel puțin așa îmi făcu impresia.

— Biata fetiță...! mă pomenești zîcînd. — Și, fără să vreau, o mîngiai pe obraz ca pe un copil necăjit.

— Profit de această mică pauză ca să vă spun... Incepu redactorul. Știți, mi-am dat seama de la început că dînsa e femeia cibernetică... — Fără să mă aștepte confirmarea mea își scosese haina și o puse pe spătarul scaunului. — Da? Aveasem impresia că îi cam faci ochi dulci. — Eu? Imposibil! Foarte greu mă poate impresiona cineva. — Ei așa! — Te rog să mă crezi! Acum se continuă. Numai să-mi permiteți să scot și cravata asta că e prea cald în odăie...

Cele ce urmează acum poate n-au nici un sens și nici nu intenționez să le bag în povestirea mea. Vorbesc cu dumneata, dragă redactorule numai din dorința de a exprima cu voce tare unele gînduri care mă muceau de mult. Fii atentă. — Au urmat cîteva zile de amară singurătate. Fîndcă aveam de lucru puțin peste cap nu căzui cu totul pradă introspecției. Erau însă și ore cînd analizam cît se poate de obiectiv comportarea logodnicei mele, fără a reuși să-i găsec vreo justificare. Îi cerusem și lui Eugen să-mi spună, prin radio, părerea sa sinceră și el îmi dăduse perfectă dreptate...

Rămînea însă undeva pe fundul paharului un zăc care mă împiedica să dorm liniștit. Adeseori tresăream din somn în toatul nopții și rămîneau ore întregi cu privirile atîntite în tavan, fără să-mi pun nici o întrebare, ascultînd doar un flux nelămurit ce mă învăluia încetul cu încetul. Privirile mele urmăreau întii o rază de lună ce se strecura deobiceie printro ruptură veche a lăzulețelor, tîndu-mi odăia în două cu o spadă subțire de fum argintiu. La capătul ei, ascunsă în umbră, se afla femeia cibernetică. Nu o vedeam, căci raza îi atingea doar un trunchi umil din genunchi, scaldînd din plin doar piciorul micuț și palid, cu soicia unghilor roză și fragilă. Dar nu aveam nevoie s-o văd. În ungherul unde se afla, tăcerea era mai grea și întinerul oscila ca o respirație. Îmi venea în mînte cîteva versuri frumoase, scrise de un poet al cărui nume îl uitasem și semnificația lor mă îndușoa pînă la lacrimi!

„În fiecare lucru doarme un cîntec vînd nelînterupt” — „Dacă găsești cuvîntul magic, lumea începe să cînte...” — Ca să fii sincer, în astfel de nopți eram aproape convins că femeia mea cibernetică nu putea fi doar un simplu obiect. În orice caz, era mai mult decît aia! Cel puțin eu o consideram astfel și nu-mi puteam explica din ce cauză altii s-ar comporta față de dînsa cu indiferență sau dispreț. Îi dădusem mai multe însușiri decît tuturor celorlalți oameni mecanici creați de mine și regretam din toată inima că nu-i pot înșufia măcar un dram de simțire, o fîrmă din personalitatea unei ființe vii. Ori, în cel mai rău caz, măcar puțină independență... spre a nu se mai supune la toatul fel de ordine înșitor: făr-mi pantofii, bagă-te sub masă...! Toată viața am disprețuit servilismul și consider că și mașinile pot avea demnitatea lor. În cele din urmă, găsi o soluție prin care să împiedic, în viitor, repetarea unor astfel de situații penibile, înscrisă pe o bandă specială cam vreo cîinci de astfel de dispozitivi absurde. Cînd crenea era roșită, se declanșau un mecanism de inhibiție, mai pe românește un fel de piedică și mișcarea respectivă era blocată.

Asta mă liniștea pe deplin. Supărarea mea trecu ca un fir de pîianjen luat de vînt. As fi vrut să o văd pe Cristina! Mi-era dor de chiripitii ei dragășii. Și de cîte ori mi-o aminteam, îmi venea să zîmbesc de unul singur. Aș fi chemat-o cu plăcere la telefon dar știam că în unele situații cel care cedează primul se pierdut. Ei, ce spul redactore, de chestia asta?

— Desenul autorului —

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

(Va urma)

meridiane

ALFRED DE VIGNY

cornul

I

Mi-e drag, prin codri cind sună pe-nserat,
Fie că pare-o geamă de ciută disperat,
Fie că-i bun-rămasul ce-l cînta vinătorul
Și-un vînt de nord din frunză pe frunză-i duce zborul.

Rămas ades sub umbre de miez-de-noapte, blind,
Zîmbisem ascultîndu-l, plînsesem ascultînd,
Căci regăseam în cîntu-i profetia acului
Ce povestea, la antici, o moarte paladină.

O, munji de-azur ! O, țară pe care mi-o visam !
Voi roci de la Frizon, tu, circ marborean,
Cascade răsturnate ca din zăpezi și soare,
Și tot ce-au Pirineii : torente, văi, izvoare ;

Voi munji cu ger și floare, tronînd pe zodii, voi
Cu fruntea-n promoroacă și glezna-n ierburi moi,
Acolo-n piscul vostru noi da-vom ascultare
Cum sună melancolic un corn din depărtare.

De obicei, nomadul, prin liniști și pustiu,
Din cornul de aramă dă nopții freacă viu.
Cadențele de sunet în sine-mi le amestec
Cu-armonica talașă a mielului domestic.

Atunci se-opește ciuta ce-și caută ungher
Și-ncremenește-n virful de stînci, turnată-n fier.
Atunci are cascade ce cad peste distanțe
Eterna lor oftare cu sunul de romanțe.

Voi, suflete bărbate de cavaleri, din nou
Vorbiți prin cornul dulce, făcîndu-vă ecou ?
La Roncevaux, în valea ce sumbră se desface,
Roland își plimbă umbra prin veac și n-are pace.

II

Ti erau morți viteji, dar n-au fugit de fel !
Ci el mai sta-n picioare. Și-Olivier, cu el.
Iar Africa în juru-i se tot stringea-ncelestată.
— „Roland, ești mort ! Predă-te !” striga un maur. „Iată,

Toți stînclii și-leșuri într-un torent alpin !”
Roși răcnea ca țigul, zicînd : „Eu mă închin,
O, africane, numai atunci cînd munții, goii,
Pluti-vor pe torente, cum îmi plutesc eroii.”

— „Predă-te, îi mai zise. Căci iată soarta ta !”
Și, de pe-un pisc de munte o stîncă-n jos venea,
Venea cu rețezare, nimic să nu rămîna,
Purînd spre ape virfuri de pini culcați pe-o rină.

— „Îți mulțumesc — răspuse Roland — că-mi faci
și drum.”

Cu bunul său prieten atunci, în zbor nebun
Ca un gigant, din virful de stîncă se avîntă.
Vrăjmașii dau să fugă, vrăjmașii se-nspăimîntă.

III

Iar Carol zis Cel Mare, pe clin de Pirinei,
Își îndruma vitejii vorbindu-și în de ei.
La zări, oglinzi de ape rostogolite-n unde
Pe Luz și pe Argêles gonau spre văi fecunde.

Aplauda oștirea. Și corzi de trubadur
Se acordeau să cînte sub sălci la Azur.
Curgeau franțuze vinuri în cupă-nstrăinată,
Păstorii și ostașii vorbeau, glumind, în ceată.

Roland păzea-nălțimea, ca el să fugă, vai !
Și-atunci, din lenea-i lină, pe negrul cal de-alai
Și cu harnașamente și huse de-o culoare,
A zis Turpin în mină cu sfintele odoare :

— „Se vede-n ceruri, sire, un naur ca de foc,
E poate-o prevestire. Stați, oșadar, pe loc !
Pe crucea mea, că toate acestea-niște duhuri
Devălmășite-n aburi și-n vipii, prin văzduhuri !”

Dansau perechi de flăcări de două ori pe zări
Și se-auzea cum cornul răsună-n depărtări.
La care împărțat, pe plecură lui de luptă,
A dat porunci să fie murgul întrerupt.

— „Sau, n-auziți ? — el zise. — „Da, sînt păstori
străini

Care-și adună turma pierdută pe-nălțimi,”
I-a fost răspuns prelatul, „sau vocea ce se-ngîină
A micului Oberon cînt stă la floc cu-o zînă.”

Și au pornit. Ci Carol avea obraz sever
Mai sumbru decît norii înnegurați din cer.
Căci bănuia trădarea cînd asculta, crăiește,
Un corn cum cîntă, moare, renaște iar, și crește.

— „E ceasul rău ! Acesta-i Roland ! Nepotul meu !
Poate murind ne strigă într-ajutor mereu.
Deci, înapoi ! Vom trece aceste-nalte stane,
Să-mi tremure sub talpa fărinele hispane !”

IV

Pe cea mai aspră creastă se-oprîră caili săi,
Toți înălbiți de spumă. La Roncevaux, prin văi,
Agonic, două facuri, punctau, prin seacă, aur —
Și-n orizont, departe, fugea stîndardul maur.

— „Turpin, ce vezi acolo-n torentul de argint ?
„Doi cavaleri. Mort unul, iar celălalt murind.
Strivii sînt, împreună, de-o neagră stîncă mare,
Iar cel voinic, în mină un corn de fildes are.
De două ori un suflet ne strigă din furtună.”

Prin miez de codri, Doamne !, un corn ce trist răsună !..

moartea lupului

I

Pe luna-n flăcări norii fugeau umplînd țaria,
Cum fuge, la incendii, din foc, fumegăria. —
Se-nluciau copacii-n spre orizonturi grave.
Noi ne purtam tăcerea prin ierbele jilave
La celuri arborose și lauri lungi de plante,
Cînd, pe sub brazi asemeni cu cei creșcuți în Lande,
Am deslușit o seamă de urme instalate:
Erau de lupi, de fiare temute și vinate.
Ni s-a tăiat suflarea și-am dibuit pustia
C-un pas rămas în aer. Nici codri, nici cîmpia
Nu mai scăpau vreun foșnet întimplat, — ci doar
Morișca foarte tristă țipa, sub cer, amar.

Depart de pămînturi, un vînt sărac în surlo
Înfiora, cu zborul, însingurate turle,
Pe cînd, pieziși, stejarii, pe-un lanț de stînci, diform,
Stăteau culcați pe coate pîrîndu-se că dorm.

Ci, aplecîndu-și capul de cercetaș, de-odată
Vă afu învîntoarei, bătrîn, ieși din ceată
Și cercetă cu ochiul, culcîndu-se, țărîna,
El care niciodată nu a dat gres. Cu mina
Și vocea coborîți vesti : aceste dire
Sînt proaspete și-arată un mers cu hotărîre
Al lupului de stirpe și-al puilor, cu el.
Ne-am scos din cîngătoare custodia de oțel,
Iar pușca ne-am dosit-o, căci țeva nălucește.
Și, printre crîngi curbate ne-am strecurat hojește.

II

Cu fruntea răzimată de arma descărcată
Am stat bătut de gînduri, rîznîndu-mă de ceată,
Să urmăresc lupoaica și puil, la vinat.
Ea și-așteptase lupul. Și, iată incredință !
Că dacă n-avea puil, ea, văduva semeată
Nu-și părăsea perechea cu moartea față-n față.

Dar își salvează puil aceste lighioane
Știind cum să-i învețe să sufere de foame
Și-n veci să nu încheie vreun pact cu vreo ceată
Precum făcuseră cîinii, jivine prosternate,
Părtași la vînătoare pentr-un culcuș mai cald.
Dar lupii sînt înfrîși stăpîni pe codru-nalt.

III

Vai ! (mă gîndeam) cu toate că Omul e un nume,
Ruginea mă cuprînde ! Ce slabi sîntem pe lume !
Cum să leșim din viață, din rele și micime,
Doar voi cunoașteți taina, jivinelor sublime !
Cînd vezi ce-ai fost și-n urmă ce lași din neffînță,
Numai tăcerea-i mare. Iar restu-i neputință !
Te-am înțeles prea bine, sălbatic călător,
Iar ultima-ți privire mă scurmă scrutoar.
Ea îmi spunea : „Fă totul ca suflatu-ți să-ajungă
Prin studii și prin aspră gîndire îndelungă,
Pînă-n suprema treaptă și stăruie-mîndrie
Spre care, din pădure, să urc mi-e dat doar mie !
Măntîni, plîns și geamăt sînt toate-o lașitate.
Tu fă-ți cu bărbăție aceste sarcini date
Pe drumu-n care soarta te-a dus cu alții-n rînd.
Și-apoi să mori ca mine, nepăsător. Tăcînd.

În românește de Al. ANDRIȘOIU

EUGEN MIHĂESCU

PARIS

büchner și danton

Afișe tipărite cu litere roșii vest-tec premiera piesei „Moartea lui Danton”. Par picuri de maci înviorînd cromatismul placardelor de pe zidurile Capitalei. Reprezentanța piesei lui Büchner pe scena Teatrului Lucia Sturdza Bulandra agită și crează nedumeriri în imensa majoritate a iubitorilor de teatru.

Despre autor se știe relativ puțin. Fiul unui medic de țară, fost ofițer în garda imperială, Georg Büchner s-a născut la 17 octombrie 1813, la Goddau, un tîrg situat în vecinătatea de Darmstadt. Mama, Carolina Büchner, pe numele de fată Reusz, a exercitat o influență profundă asupra sa. Personalitate puternică, dominantă provenind din marea burgheză, nutrește sentimente antifranceze, pe care le va transmite în parte celor șase copii ai săi. Căderea lui Bonaparte aduce eliberarea ducărilor germane. Descătușarea e numai aparentă. Poporul a schimbat un stăpîn cu altul. Pentru a ilustra starea de spirit a vremii, menționăm că la un spectacol de teatru, numărul agenților poliției ducale era de două ori mai mare decît acel al spectatoriilor.

Fariția se mută la Darmstadt, unde înăuntrul urmează liceul.

În 1831, Georg Büchner studiază medicina la Strassburg. Intellectualeta germană resimte ecou vibrant al chemării lui Fichte „Reden an die deutsche Nation”. Spiritele sînt involburate. Nu a trecut decît un an de la reprimarea sîngeră a mișcărilor țărănești. Se logodește cu Minna Jaegle, fata pastorului protestant, la care locuia. La Giessen, unde se strămută după doi ani, înfrîntăză împreună cu Weldig „Liga drepturilor omului”. Poliția ducale îi face o percheziție. Se întoarce la casa părintească, la Darmstadt. Se așterne pe lucru. „Moartea lui Danton” este scrisă pe repezeală, în cinci săptămîni, (fapt alegat de autor în scrisoarea datată 21 februarie 1835, publicată de Gutzkow în 1837).

Traduce pentru editorul Sauerlônder „Maria Tudor” și „Lucreția Borgia” de Victor Hugo, scrie drama

„Woyzek”, al cărei manuscris înscris complet s-a păstrat. Piesa al cărei personaj central trebuia să fie Pietro Aretinul, e pierdută.

Își trece doctoratul în medicină, în urma unei lucrări asupra sistemului nervos.

Firea-i agitată și nestatornică îl mină din loc în loc. La 27 februarie 1837, sub semnătura d-ruului Wilhelm Schultz, „Jurnalul” din Zürich anunță moartea tînarului autor.

Credincioasa Minna, care l-a urmat, i-a închis pleoapele peste ochii însetați de viață. Placa de bronz fixată într-un bloc de marmură conștie din cîmîturii din Zürich aminteste trecătorului că „poetul a luat cu el cele mai frumoase versuri”.

Bronzul nu minte. Büchner a fost o făgăduială și nu o împlinire.

„Moartea lui Danton” cuprinde evenimentele petrecute în răstimpul a 2 săptămîni : de la 24 martie pînă la 5 aprilie 1794, (de la execuția lui Hébert și pînă la execuția lui Danton).

Büchner nu poate fi învinuit pentru lipsă de sinceritate. Știind că s-a documentat superficial, scrie textual „trebuie să roșesc în fața istoriei pentru „Moartea lui Danton” (scrisoarea din 21 februarie 1835).

Dramaturgul german nu a pătruns în miezul de foc al realității lor epoci. Nu a văzut adevărul, și ceea ce e mai grav, nici cu ochii minții, baricadele și ulițele clocoțitoare ale Parisului și Franței răscolite. Nu a privit dureroasă stampă din Bibliothéque Nationale, înfrîntînd un țărăn, împilat și sărăcit, — cum a fost cel care s-a răscolit și la noi în 1907 — purtînd în cîrcă un preot și un nobil (datată 1789).

Răzvrătîții din uliți s-au ridicat împotriva orînduirii feudale. Fiii acestor nedreptățiți sociali, țărani și țigovetei, breslele, muncitorii cu sau fără lucru, în 27 și 28 aprilie 1789, au întins minile disperării spre depozitele de alimente din foburgul Saint-Antoine. Au cerut pline din magazinele pînteoase ale negustorilor din marea burgheză

Révillon și Henriot. Au cerut pline și au primit lumbi.

Pentru Büchner strada revoluționară și gloatele care au zdrobit mercenarii lui Ludovic al XVI-lea și al întregii Europe coalizate nu sînt nici breslele, nici muncitorii și nici țărani, ci o adunătură de oameni fără crez și fără căpătîi. Fața poporului este reprezentată (tabelul 2 din actul I) prin familia Simon, tatăl bețiv, mama exploatătoare cu cinism desfrîntul fiicei.

Autorul a folosit pentru o piesă istorică o documentație neștiințifică, trunchiată, fragmentară și de un interes secundar.

Într-o scrisoare datată 9 septembrie 1878, adresată lui K. Franzos, Wilhelm Büchner, fratele autorului, „Mortii lui Danton”, relatează că în lungile seri de iarnă, tatăl lor le citea din „Unserer Zeit” întregînd totul cu amîntiri personale și subiective (Die Geschichte Unserer Zeit, bearbeitet von Karl Strahlheim, ehemaligem Offiziere der Kaiserlich französischen Armee, Stuttgart 1828).

Elementele piesei au fost luate din volumul XII din această vastă compilație, subiectivă și neștiințifică.

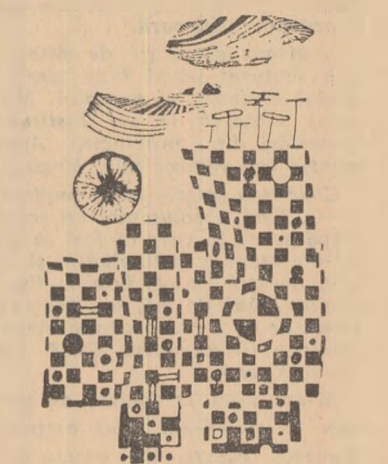
Documentele scoase la iveală din Arhivele Naționale ale Franței ne arată un alt Danton decît cel construit de Büchner. Raporturile lui cu Condorcet, cu Garat, cu Thomas Payne, cu Robert Lindet, Carnot, Merlin de Thionville și Ruhl demonstrează pînă la evidență — ca și iconografia de epocă — un alt Danton decît cel înfrîntat de dramaturgul din Darmstadt.

Înalt și puternic, el a fost sufletul Revoluției. Puterea lui a fost reflectat direct cu masele revoluționare. Georges Jacques Danton a fost un amestec ciudat : bun din fire, năpraznic la minte. La un moment dat, a fost pieptul de granit al poporului francez care s-a ridicat ca un singur om împotriva Europei. Armatele revoluționare erau respinse în Lorena : Longwy pierdut, Verdunul asediat, Parisul în alarmă. În 2 septembrie, pe fundalul tunurilor ce bubuia „enormul tribun” cum îl va numi

Victor Hugo, a ridicat moralul națunii și deputaților.

„În acest moment, domnilor, ați putea decreta că Parisul a bine meritat de la întreaga Franță. Tunul pe care-l auziți nu este tunul de alarmă. Este pasul de sarjă asupra dușmanului patriei. Pentru a-l învinge, trebuie îndrăzneală, îndrăzneală și iar îndrăzneală.” (Le Moniteur).

Portretul păstrat în Muzeul Carnavalet din Paris ne înfrîntăză un uriaș. De sub bolta imensă a frunții, focul privirii reflectă complicitatea interioară a marelui patriot. În noaptea arestării, pre-

venit, a fost rugat să fugă. Demn și sfidător, va răspunde : „Aș fugi, dar ce folos. Nu poți lua patria pe pîngelele ghetelor.” A urcat cele 10 trepte ale esafodului, pe care sta scris : „Trădători, priviți și tremurați !”. Nu a tremurat. Conștiința lui de cremene a transformat unealta morții în suprema tribună a vieții lui. Înainte de a pleca fruntea, a privit spre cerul de peruzea al Franței, pășind în eternitate cu conștiința că prin moarte se integrează pe veci lui. Charles H. Sanson, călăul (sau „executor al sentințelor penale” cum cerea să i se spună) s-a cutremurat, cînd Danton pe esafod i-a poruncit : „Arată capul meu

multîmii, că merită” (H. Sanson, Mémoires des Sanson Ed. Dupray de la Maherie, Paris 1863).

Acesta este Danton și nu așa cum tendentios și din ignoranță ni-l înfrîntăză Büchner. Departate de a fi un libertin, sau un obsedat sexual, eroul Revoluției a iubit cu tărie viața. Aceasta reiese cu prisosință din volumul VI al monumentalei Histoire de la Révolution Française a lui Thiers (Paris, 1823—27), cit și din volumul II din Histoire de la Révolution Française depuis 1789 jusqu'en 1814, a lui Mignet. Se înfrîmă teza susținută de unii biografi, că Büchner „l-a văzut pe Danton cu ochii lui Thiers”.

Din nota biografică a lui Karl Seeling, apărută la Zürich în 1944, cit și din aceea a lui Kasimier Edschmidt, apărută la München în 1948, reiese clar lipsa de documentație a lui Büchner. Ar fi fost interesant ca direcția Teatrului Lucia Sturdza Bulandra să cerceteze mai înainte de a pune în scenă „Moartea lui Danton” — cele două articole ale lui Franz Bergemann din 1937 și 1939, articolul lui Viétor, cu și studiul Geneviève Bianchis, urmat de un sumer bibliografic, publicat în „Les Langues Modernes”, noiembrie-decembrie 1952.

Ar fi sesizat fără efort strădania marelui archeolog de a administra oxigen acestei piese. Caracteristic sînt în această direcție eforturile Annei Jaspers care cercetînd cărțile consultate de Büchner după reîntoarcearea sa la Darmstadt, ajunge la concluzia, înfrîmăată de realități, că ar fi cunoscut Memoriile lui Riouffe (Mémoires d'un Détenu, pour servir à l'Histoire de la Tyranie de Robespierre, Paris, anul III al Republicii Franceze).

Sufletul unui om sint cărțile lui. Privește biblioteca și îi vine cunoaște pînă în adîncuri preferințele, aspirațiile și firea. În inventarul redactat în casa lui Danton la 25 februarie 1793 în Antoinette Gabrielle Charpentier, prima sa soție, și a tatălui ei, François, s-a trecut totul, pînă la ultima lingură. În bibliotecă-i vastă, multe, foarte

multe cărți. La loc de cînte, cele 16 volume în folio ale marelui genevez Jean Jacques Rousseau, operele lui Montesquieu, Helvetius, Boulanger, Brantôme, Rabelais, Voltaire, Piron, — apoi în englezește Shakespeare și Pope — Aristotel și o multime de autori contemporani lui. „Toate adnotate dens de mina lui” cum va consemna mai tîrziu, impresionat, notarul Conrad. În impresiile acesta de tipărituri, nici o carte pornografică, nici o gravură, nici o stampă obscenă sau decadentă.

Büchner a alterat structura morală a personajului, pe care a falsificat-o. Danton nu a spus niciodată și nici nu putea spune, „că libertatea și prostituția sînt cele mai cosmopolite lucruri”. Aceste noțiuni nu se asociază, ci se exclud. Marea patriot francez a luptat pentru libertate, ca și Robespierre și Saint-Just.

Danton a fost un soț ireproșabil, cu o viață de familie model. Cu prima soție a avut doi copii. A iubit-o pînă la identificare. A pierdut-o la 8 zile după nașterea celui de al doilea fiu. Ca să-i păstreze imaginea, a exhumat-o, pentru ca sculptorul surdmut Claude Desseine să-i scoată masca mortuă.

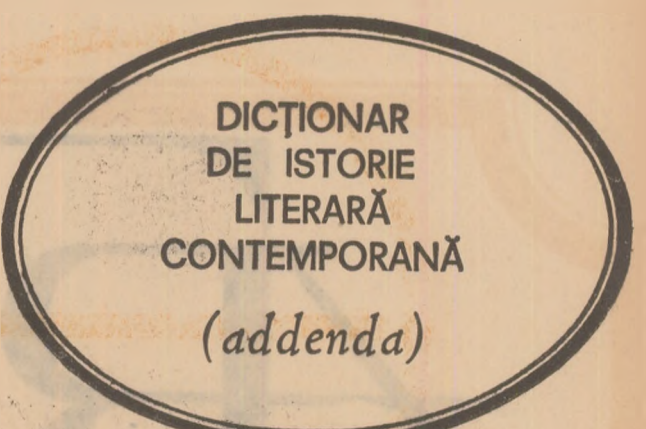
Concepția lui despre femeie și locul ei în societate nu este cea aratăată de autorul german : „E ca un ac magnetic — ce respinge cu capul, atrage cu picioarele — și la mijloc, ecuatorul !” I trei, dar numai după ce ai luat toate măsurile... pilule, sublimat...”

Camil Petrescu, cu probitate și subtilitate care l-a caracterizat, a pătruns în viața de familie a eroului. Cită dragoste caldă în aceluia „Gabrielle, fata mea” ! Danton nu era un cinic.

Pe Robespierre îl cunoaștem prin prietenul lui, Buissart d'Arras. Pe Danton prin Molinier de Montplaquant. „Iubea natura și verdele de jad al holderului bătute de vînt.” Îl plăcea să planteze pomi. Vor rodi într-o zi, ar fi spus Danton, pentru copii, pentru toți copiii lumii. Danton a fost un mare orator. Vorbea cum arde o pădure. Vocea lui tunătoare a fost vocea multîmilor, care l-au recunoscut ca pe

ion vinea — fișier

de
constandina
brezu

agatha grigorescu—
bacovia

S-a născut la 8.III.1895, în orașul Miel. Este licențiat în literă și filozofie. A debutat în 1916, în revista Scena, cu poezii și poeme în proză.

Primito cu interes de publicul larg și de critica literară, primele volume de versuri ale Agathe Grigorescu-Bacovia, ca și poezia în proză publicate în revistele epocii, îndreptându-se prin titluri — *Armoni crepusculare* (1923), *Muguri cerușii* (1926), *Terase albe* — dar și prin motivele inspirate, prin fluiditatea versului, încercările ce s-au făcut de a apropia de mișcarea simbolistă. Desigur, referindu-se la cărțile apărute în zilele noastre, e greu să vorbim de o înnoire radicală a poeziei sale. Modalitatea cea mai adecvată propriei naturi artistice, poeta pare să și-o fi găsit încă de la început. Dealtmănuși, câteva piese lirice datînd din această perioadă se întregesc unitar în contextul unei plăchete ca *Lumină*, apărută în 1965. Natura, surprinsă în ipostazele ei citadine — strada și parcurile — un anumit sentiment al singurătății și al claustrării, al tristității crepusculare, refugiu în lectură, se numără printre constantele versurilor sale. Nouă e încrederea tonică în solidaritatea cu multitudine (Nu sîm singură!), convingerea că „în anii noi m-am împintit depînă” (În anii noi). În *Lumină*, se remarcă pentru sinceritatea trăirilor afective mai cu seamă ultimul ciclu, în *memoria*, închinat tovarășului de viață. Amintirii aceluiași îl este închinat și volumul *Bacovia*, pliosă reconstituire a existenței poetului. Dincolo de valoarea documentară, istoric-literară, cartea e de natură să solicite prin ea însăși atenția cititorului, ca scriere memorialistică.

ioana bantaș

S-a născut la 10. XI. 1937, în orașul Slatina, Argeș. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității București. În prezent e profesoară de limba română.

Poezia Ioanei Bantaș stă, în primul ei volum, *Memorie de iulie* (1966), sub semnul iubirii. O definește discreția lirismului, tonalitatea scăzută, soptită, a discursului poetic. Tentația dramatismului nu o atinge. Zborul înșuși, motiv frecvent în versurile tinerești autoare, nu se conturează ca stare de puternică tensiune interioară, aspirație ferventă, mistuitoare, spre absolut. Dimpotrivă, e mai curând, înălțare lină și de în sine îndiferentă parcă de volta poetului, reflex al unei stări de beatitudine: „Mi-e trupul fierbinte, ușor, / Legații-mă cu funii de copaci, / Eu am să zbor”. (Bucurie). Desigur, de aici, nu trebuie înțeles că poeta ar fi o apatică, o placidă. Dramatismul nu i se refuză, ci îl refuză, deliberat, dintr-o nevoie de pace lăuntrică, de liniște, în care vedem unul dintre atributele specifice feminine ale sensibilității ei artistice. Există însă, în universul poetic al Ioanei Bantaș, redubiții, decorații, la această aproape unică dimensiune, o oarecare monotonicitate, o ușoară uniformizare a expresiei. Faptul se explică și prin aceea că atitudinea contemplativă, extatică, e lipsită uneori de justificare estetică.

augustin buzura

S-a născut la 22.IX.1938, în com. Berința, raionul Lăpuș, Maramureș. A absolvit Facultatea de medicină generală la I.M.F. Cluj. A debutat în 1961 la revista Tribuna, unde este în prezent redactor.

De la publicarea, în colecția *Lucașăru*, a volumului *Capul Bunei Speranțe* (1963) și pînă la apariția recentă a culegerii de povestiri *De ce zboară vulturul?* (1966), scrierile lui Augustin Buzura s-au evoluat nu numai pe direcția stabilirii unei anumite problematici umane predilecte, ci și pe aceea a personalității modalităților de expresie. Nu fără legătură cu formația sa științifică, înclinată spre literatura de analiză, identificabilă sporadic chiar în prima carte, pare să se fi constituit acum în componentă fundamentală a structurii artistice a tinărului prozator. Analize psihologice stricte, realizate cu economie de mijloace, i se asociază în povestirile cele mai bune (*Curcubeul*, *De ce zboară vulturul?*), tehnica sugestivă prin metaforă sau simbol. Ceea ce nu propune Augustin Buzura este o verificare, o confruntare a omului cu propriile-i posibilități și, mai ales, cu propriile-i neputințe. Lucru esențial, confruntarea se face în termenii unei perfecte sincerități. O credință populară, replică autohtonă a mitului lui Sisif, spune că dacă pe lângă leul unde curcubeul își arboră „frumusețea și veșnicia” și se împlinește orice dorință. Goana după curcubeu devine astfel simbolul central al cărții, sintetizînd de fapt sensul existenței persoanelor lui Buzura. Înțelegîm în *De ce zboară vulturul?* și naratiuni care, în absența unei finalități artistice clare, lasă impresia că facultățile analitice ale autorului se exercită în gol (*Geamantan* cu nisip, *Mască de împurmuț*). Într-un asemenea deslușit singur al stridenței stilistice. Ele nu vizază însă amănbul acestei proze; nu aștează decît parțial talentul, pe cale de afirmare, al lui Augustin Buzura.

PETRE NICOLAU

fictiv și istoric în
narațiuni populare

(Urmare din pagina 1)

fiă între ei în veșnică luptă și că ei apar mai frecvent decît omoginii lor de alte culori în narațiunile populare-fantastice. Ei sînt, de altfel, și purtătorii celei mai notabile semnificații istorice pînă la care, fiind înapertent, se ajunge doar cu ajutor filologic. În acestor „cuvinte” derivă dintr-un cuvânt slavonic „krati”, în care sînt slavonic „krati”, acest frate bun cu maghiarul „krati”, amîndouă provenind din numele de regi și împărați germani „Carol”, care la rîndul lui, dimpreună cu alte nume mai populare ca germ. „Charlote” și engl. „Scarlett”. Pe acesta, etimologii îl dau ca de origine persană, din „savi-lat” (= petic de plînză vopsit, în cele din urmă vopsit numai roșu, adică flămînză roșie).

Lipsind din latina cultă, termenul a intrat desigur în circulația europeană prin impleții roman de rădrit, prin Bizanț, al cărui „profirogine” și ea dezignat cu el culoarea imperială de pe peretii camerei de naștere a moștenitorului împărațesc și de pe flămurile ostilor bizantine. Sub aceste flămuri roșii pierd ei, lupînă împotriva steagului „verde” al turcilor. E unicități fapt istoric, a cărui însemnătate se reflectă depărtat pînă la înapertent în numele de basm al lui Rogu-Împărat și al lui Verde-Împărat, ca și în „Charlote” și engl. „Scarlett”, soare-răsare, unde împăratul și familia sa își rezervau culoarea solară a veșmintelor. Alabastru-Negru-Alb-Împărat sînt creștii analogice și dacă ulterioare. Interpretările colorilor onomastice, fie mai vechi caracterologice (Săneanu), fie mai noi cosmologice (Călinescu) par improbabile.

Dar, ca și în balade, e de presupus că puținele reflete istorice din basme, sînt simple atoturi pe un trunchi narativ străvechi.

Rutina muncii de arhivă poate deveni un tic. Îmi îngădui să cred însă că, folosindu-l în alcătuirea unor fișiere — Labis, Vinea, Bogdan, Amaru, Cocea, Ilarie Voronea, G. M. Zamfirescu — „ticul” e în stare să ducă la sistematizarea — în vederea unor mînuioase și sintetice cercetări viitoare — materialul documentar care — încă, în primul rînd, de actual izolat, disparat. Batem la poarta unor arhive postume, cu emoție dar fără teamă că personalitatea vreuna dintr-ele scriitorilor amintii — sau a altora — n-ar rezista tensiunii tiparului și-a îndoscirii noastre.

c. b.

biografie

(Inceput)

Extract de naștere nr. 93.145.
Iovanache Ioan Eugen, născut la Giurgiu, la 17 aprilie 1895.
Tatăl: Iovanache Alexandru (32 de ani).
Mama: Iovanache Olimpia (23 de ani).

Iovanache Eugen (ION VINEA) este primul din cei doi copii ai familiei. Cel de-al doilea fiu, Nicolae, se naște abia după zece ani (din cauza bolii tatălui — informație detinută de doamna Măriuca Oardă). Cel doi frați apar împreună într-o fotografie (aici reproduc) — Ion Vinea — tînar scriitor și fratele său Nicolae între Marcel Iancu și Tristan Tzara (și nu Tzara, în transcriere franceză, așa cum s-a împămîntenit, inexplicabil, și la noi — vezi semnătura autografă din anii 1914—1915). Fotografia e din anul 1915. Fratele Nicolae avea să moară într-un accident (de călărie), la vîrsta de 13 ani (mai exact într-un joc nesuraveheat).

Numele Vinea scriitorului II adoptă după numele uneia din bunici, cea din partea tatălui, de origine franceză: *Chauvignac*.

O parte a copilării și-o petrece și la București. La 7 ani începe școala la Institutul Sf. Vineri. În această perioadă are ca prietenă — de-o vîrstă cu el — și tovarășă de joacă pe viitoarea celebră pianistă Clara Haschil. Locuiesc amîndoi în aceeași curte. Studiază chiar pianul, la început, împreună. Un simț pas comun — o prietenie definitivă.

Vinea urmează liceul la Sf. Sava (secțiunea clasică), pe care-l absolvă în 1914 cu un calificativ mediu (Certificat de absolvire nr. 382). Foia matricolă atestă o oarecare îndiferență a elevului față de învățătură. Există totuși un interes sporit, în ultimul an de studii, pentru literatura română și filozofie, discipline la care obține o medie egală, neobișnuită pentru el: 8,33. Calificativul maxim (în afară de purtare) îl are în clasa a V-a la muzică vocală: media 9,75. Mai tîrziu, scriitorul avea să mai cultive, sporadic, începîndu-se în 1914, pentru muzică. Îl plăcea să cînte la pian, dar numai cînd se știa singur. Nu voia să fie ascultat. Totuși, o dată, la o serată la George Enescu, acasă, la rugămintea maestrului, acceptă să cînte la pian, acompaniindu-l pe Enescu în cântec, care era școala la Institutul Sf. Vineri. În această perioadă are ca prietenă — de-o vîrstă cu el — și tovarășă de joacă pe viitoarea celebră pianistă Clara Haschil. Locuiesc amîndoi în aceeași curte. Studiază chiar pianul, la început, împreună. Un simț pas comun — o prietenie definitivă.

Vinea urmează liceul la Sf. Sava (secțiunea clasică), pe care-l absolvă în 1914 cu un calificativ mediu (Certificat de absolvire nr. 382). Foia matricolă atestă o oarecare îndiferență a elevului față de învățătură. Există totuși un interes sporit, în ultimul an de studii, pentru literatura română și filozofie, discipline la care obține o medie egală, neobișnuită pentru el: 8,33. Calificativul maxim (în afară de purtare) îl are în clasa a V-a la muzică vocală: media 9,75. Mai tîrziu, scriitorul avea să mai cultive, sporadic, începîndu-se în 1914, pentru muzică. Îl plăcea să cînte la pian, dar numai cînd se știa singur. Nu voia să fie ascultat. Totuși, o dată, la o serată la George Enescu, acasă, la rugămintea maestrului, acceptă să cînte la pian, acompaniindu-l pe Enescu în cântec, care era școala la Institutul Sf. Vineri. În această perioadă are ca prietenă — de-o vîrstă cu el — și tovarășă de joacă pe viitoarea celebră pianistă Clara Haschil. Locuiesc amîndoi în aceeași curte. Studiază chiar pianul, la început, împreună. Un simț pas comun — o prietenie definitivă.

arhivă de familie

În arhiva personală a lui Ion Vinea se păstrează copile unor acte autentice transcrise probabil de el, și cu ajutorul cărora i se poate reconstitui genealogia:

Ion Vinea, fiul lui...
„ALEXANDRU IOVANACHE, de ani 64, decedat București, 1928; 1864 n.”

Alexandru Iovanache, fiul lui...
„ION IOVANACHE
de 76 ani la căsătoria fiului său și a Ecaterinei”.

Sînt amîndoi menționați dîndu-și consimțămîntul la căsătorie; doi ani mai tîrziu, la 31 mai 1896 — extras din registrul stărilor civile — aceștia se sinucid: de ce?

Alte rude:
„ION IOVANACHE, ani 65 (?), religie ortodoxă, naționalitate și origine română, decedat Giurgiu, anul 1869, aprilie 22; 1811 n.” „NICULAE IOVANACHE, de ani 95, decedat Giurgiu, anul 1871 (dosar 365/1871); semnează ca martor Nicolae Iovanache, nepot.”

Tatăl scriitorului se pare că fusese crescut la o rudă din partea Iovanacheilor — un oarecare Careagdi (?) — care-l trimite la studiul la Paris, unde absolvă *École Centrale*. Deși om cultivat, Al. Iovanache rămîne totuși viața un personaj matematic, fără o ocupație precisă; poate și datorită bolii de care se spune că ar fi suferit aproape zece ani. După care și fișă gîsim numele pe un certificat al primăriei orașului Giurgiu, eliberat la 13 mai 1906 („Al. Ion Iovanache, cetățean român, se bucură de drepturi civile și politice și e înscris pe listele electorale ale acestui oraș în Colegiul II Camera și I Comună”), pe un certificat de alegător (nr. 7452 din anul 1926) în care se precizează pentru prima dată, în afară de vîrstă (62 de ani) și ocupația („Viticulător”). Actul de deces citat mai sus îl înregistrează totuși: „Fără profesie” (în vîrstă de ani 64).

Mama scriitorului: Olimpia Vlahopol. Al. Iovanache o cunoaște ca profesoară de elină la un pension din

Giurgiu. Studiile superioare făcute în institute de specialitate din Paris și Constantinopol. Extractul de căsătorie al părinților lui Ion Vinea arată că: „Olimpia Constandinid (e) de națiune elină, de protecție otomană, de 23 ani, profesie profesoară, n. 1871, domiciliată în Giurgiu, (fiica lui) Al. Ion Manoil Constandinid, de 64 ani și (a) Efgheniel Constandinid, de 43 ani, domiciliat în Constantinopol”. Actul de naștere al Olimpii Constandinid este „liberat de biserica Tatavla din Yonstantinopol în limba greacă și tradus în limba română de către consulatul român din Constantinopol”.

Relațiile de familie ale lui Ion Vinea sînt foarte strînse, în primul rînd, cu mama sa (în arhivă găsim o singură scrisoare de-a mamei către I. V., dar suficientă poate pentru a ne desciifra intensitatea comunicării lor). Scrisoarea (în 5 puncte) e scrisă într-un moment crucial, în perioada în care Vinea a fost mobilizat ca reporter la marină:

1) Te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

„Bebe iubit,
Nu te rog eu mama să nu riști neprivăreț.
2) Să nu uți să ai capul solid și să te lași condus de alții.
3) Știu că ai și voință, dar de multe ori și aproape ca totdeauna existența altora te face să cedezi, dar nici nu uita că e vorba de viața ta. Nu ceda la nimeni. Citeodată cedezi și de o vîntate frenetică nerăbdare cu care lucrează la definitivarea volumului său de versuri („Ora finitlor” E.P.L. 1964), și a romanului („Lunaticii” E.P.L. — apărut postum tot în 1964). Nici acum, după dispariția sa, nu credem să existe cineva în stare să conchidă că

căci altfel, pentru cît știm noi, nu se justifică precizarea: „Bebé care scrie jurnalul pînă aici inclusiv aceste cîteva rînduri”. Intr-adevăr, de aici încolo scrisul este altul (al Auricăi Iosif?). Carnetul pare să fie un dar făcut de I. V., dacă este cazul să luăm în considerație existența numelui său și data mult anterioră însemnărilor, de pe una din primele pagini.

Prima căsătorie: în plin război (23 noiembrie 1917). În același an: despărțirea nelegalizată, de Măriuca Ana Oardă, soția sa. Divorț: 18 septembrie 1922, la Iași (Certificat de despărțire nr. 149, eliberat abia în anul 1923).

gazetăria

Vinea îndură cu demnitate greutatea muncii cotidiene, de gazetar, poate pentru că are conștiința valorii sale scriitoricești, fapt tipic pentru destul scriitori români. Ceea ce nu înseamnă că aparenta sa indiferență față de avaturile afirmării pe plan literar este, sută la sută, reală. În însemnările din ultimii ani (vezi agenda de la începutul cărții I. V. arată, printre altele, referindu-se la perioada în care era director al „Faci”:

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

Articolul fusese dat spre publicare

Tristan Tzara, cu Nicolae, fratele lui I. Vinea, Marcel Iancu (pictorul) Ion Vinea (cu ciinele său Satyr), Gh. Poldy (fost ziarist)

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

bunătatea ta luminosă și în surisul tău de camarad vechi, al tău, Vinea”

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scrisă de Sahia”. Absolută exactitate a acestei afirmații se verifică și prin registrarea manuscrisului dactilografiat aparținînd lui Sahia și intitulat „Spaimă de revoluție” (aflat în arhiva lui I. V.) și recent achiziționat de M.L.R.).

„Am fîcut la dispoziția conducerii muncitorești o rubrică permanentă scris

ARTE

TEODORA MOISESCU-STENDL: Tapiserie

balet „frumoasa din padurea adormita“

Eveniment de seamă pentru această stagiune a Teatrului de operă și balet, spectacolul cu „Frumoasa din pădurea adormită“ reușește să neutralizeze publicului bucureștean impresia „prologului“ — aproximativ două ore pe scările operii în căutarea unui bilet în plus (chiar dacă vîi de la o revistă cu rubrică specială programul nu se schimbă !)

De loc ușoară pentru interpreți, coregrafia maestrului Vasile Marcu relevă tendința de căutare a profunzimilor dansului clasic ale cărei simetrii și uniformități sînt tratate într-o manieră nouă ce îl apropie timpului nostru.

Înlăturînd orice fel de efecte ușoare, de excese tehnice inutile, ea are la bază variația mică mai puțin spectaculoasă, dar care solicită o tehnică stăpînită, minuțioasă, rapiditate în mișcări, precizie și forță. În această dansare subtilă care evită desfășurările zgometoase și tururile de forță, stă de fapt originalitatea acestei creații cu tablouri feerice de cel mai bun gust (sfîrșitul actului al doilea, valsul din actul al doilea, sau viziunea) în care nimic nu întrece măsura, iar linia căută să mențină în limitele firescului de la început pînă la sfîrșit.

Atmosfera de basm este susținută de costumele vaporoză ale Ofeliei Tutoveanu, de coloritul general al scenei, și de utilizarea poanelor fără zgomet — cîștig rar care trebuia menținut și în scena vizuională.

Decorurile își fac o calitate din a fi sumare și reușesc prin linia lor să dea perfect senzația de imprecizie și fluiditate specifică basmului.

Spectacolul adăurește cele spuse de maestrul Tilde Urseanu privind calitatea ansamblului, omogenitatea sa, și nivelul artistic al unui numeros corp de solisti.

Dar nici ideea coregrafului, nici calitățile fiecărui interpret în parte nu scuză deficiențele de asamblare vizibile și de aici totala asincronizare a corpului de balet în toate scenele dansate în „Iutu“, (singurele momente perfecte din acest punct de vedere sînt fanteziile dansuri de curte), nu scuză de asemenea carentele tehnice supărătoare ale Elenei Dacian în rolul zinei liliacului (interpreta nestăpînită nici un fel de turaj).

Important este pentru ansamblu, și în parte pentru solisti, să nu confunde în scenele de curte în special, prestația, cu crisparea și răceala. În general însă, solistele (zine și prietene — Natalia Petrescu, Marta Hertzog, Lăcrămioara Stan, Mihaela Crăciunescu, Gabriela Nicolescu, Luminița Dumitrescu) au demonstrat tehnică, linie armonioasă, mai puțin echilibru, precizie în variații.

Cuplul primilor solisti — Sergiu Ștefanski — Alexa Mezincescu — deși dansoasă în a doua distribuție, s-a dovedit a fi foarte potrivit și bine încheiat. Alexa Mezincescu este o Auroră plină de grație cu siguranță și echilibru în poante, cu o tehnică ce satisface exigențele, alii în variațiile mici cit și în cele de amploare sau în adagio l-am sugerat poate ceva mai mult dăruire, convingere în mișcare, ca și Gabrielei Danovski (zina rea) — de altfel bună interpretă.

Partener foarte abil și cu o siguranță desăvîșită, Sergiu Ștefanski (Dăscăle) excelează în turajii (pe parchet sau „en l'air“) în balerine. El se dovedește un excelent interpret ca de altfel în toate rolurile în care a apărut.

În ce privește distribuția — nu ne îndoiem că Ileana Iliescu este o Auroră plină de farmec dar credem că toate calitățile sale de interpretă, tehnic, sau temperamental, ar fi mult mai vizibile în alt gen de roluri — de exemplu în zina rea —, pentru că rolul Aurorii reclamă în mod necesar atribuție de stil și lirism interpretativ al Magdălenei Popa sau al Alexei Mezincescu.

Spectacolul în ansamblu sînt crește și cîștigă pe parcurs alii în amploare cit și în convingere, menținînd atmosfera feerică și imaginile basmului și întrebunînd efecte de montare de cel mai bun gust și numai în limita necesarului.

Ultimul tablou, ca de altfel întreg actul al treilea, reușește să fie o culme ca imagine, colorat de apariții bizare sau familiare — pisica, molanul, Scufița Roșie, lupul, Florina și Pasărea Albastră — personaje inspirat interpretate de Luminița Dumitrescu, Adrian Caracas, Natalia Petrescu, Paraschiv Pieleanu, Mariana Iorgu și Adrian Gheorghiu.

Deși nu este vorba de un balet nou, care să solicite soluții regizorale aparte — bazate pe simboluri, ci de unul din cele trei balet ale lui Cealokovski, viziunea modernă a coregrafului, finețea liniei abordate și forma artistică originală înscris acestui spectacol între cele mai meritorii din repertoriul de balet al operii.

Se acoperă astfel o mare lacună, în seria tradiției, pentru tînăra noastră școală coregrafică.

IOANA MIORIȚA LOSZNIOW

COMITETUL DE REDACȚIE

GHEORGHE ACHIȚEI (redactor-șef adjunct), I. D. BALAN (redactor-șef adjunct), MIHAI NEGULESCU, DINU SARARU (secretar general de redacție) VIOLETA ZAMFIRESCU.

Prezentarea grafică D. MOLDOVEANU

REDACȚIA: B-dul Ane Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54, 11.38.51, 12.16.10. ADMINISTRATIA: Soseaua Kiseleff nr. 10, telefon 18.33.99. Abonamente 13 lei — 3 luni, 26 lei — 6 luni, 52 lei — un an. Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Școlară.

teodora moiescu-stendl ion stendl

aprecieri. Debutul celor doi pare a spune că a sosit vremea cînd unei tapiserii, de pildă, i se poate închina mai mult decît o simplă vacanță plastică. Prin intermediul liniei, al cînepei, al pinzei de bumbac, mătase ori în (care își depășește astfel condiția de simplu suport al culorii), sporul posibil — al expoziției — în evoluția artei și genurilor cărora li se dedică, păstrează încă un nedismulat contact cu mijloacele expresive ale picturii și graficii, cu respectiv experiența celor doi tineri artiști în aceste domenii.

Tecele pe care Teodora Moiescu-Stendl și Ion Stendl le imprimă pe un registru folcloric, alături se încearcă o ușoară penetrație în dialectica timpului, a imperceptibilelor mișcări din natură. Accesul la un subiect literar se petrece însă discret. Apte a fi interpretate și completate lezicinal, imaginile rămîn ceea ce sînt: oglinda unor dimensiuni lirice, în care efectul apare învîluit fie în arcuirea de linii, fie în întreprinderile de un subtil consens ale culorii. Rigorizarea construcției amintește pe alocuri experiența artistei în grafică. Filtrată însă pînă la simplitatea sugestivă, imaginea trăiește nu atît prin contrast, cît printr-o înălțare de acorduri și întreprinderi, prin voia estompă în care — asemeni unui fun-

dal muzical — sînt lădase sînt plutească lucrurile. Cînd își îndușă sînt plaseze o nebulosă roșie printre siluetele unei păduri, artista e convinsă că dezlănțuirea cromatică n-are decît un efect colateral. Pătrunzînd în schimb lumea de armonie a cristalelor, printr-o tapiserie redusă ca proporții dar de reală tensiune interioară, jocul lumini și-al umbrei iradiază cu mult mai mult decît o ordine statică, a desăvîșirii. Însoțind cavalcada armonică strînută a Norului în tonuri cenușii ample evocatoare, trădînd în cele din urmă tot o sete de elevație, de aerian pur, străbătut de fîpturile nicodată stridente ale unei fantezii quasi-ingenue.

În nervul secret al celor mai multora dintre tapiseriile sale se strecoară unor decantări și strîlăciri specifice artei folclorice. Compoziția decorativă capătă parca atunci un relief complementar. Dacă cele patru măști populare (Baba, Moș Arac, Sarsăilă) exprimă direct adevărul intimă la amintire surse, fără alt adăos personal decît potențarea decorativă, nu poate fi trecut cu vederea autentificarea pe care o capătă asemenea ascendențe pe parcursul altor creații, în care tehnica și talentul artistei se conturează și se relevă îndeaproape. Pom cu bufnițe, Ziuca și noaptea, avînd în feștură nu știu ce fibră de straiță oțenescă sau de uoș oșenesc, se ridică astfel către

autonomia unor creații originale, echilibrate, degajînd fără ostentație, în game de alburi, griuri și ocruuri naturale, un deosebit farmec decorativ. Expunînd panouri imprimate, Ion Stendl pare decis a rosti, în limbajul pinzei și al culorii, o însușește pleoacă în favoarea expansiunii în cotidian, — după legi și exigențe superioare — a ceea ce prin pictură rămîne destinat cu precădere unui cadru solemn. Alegînd un procedeu tehnic mai puțin folosit, pictorul își așază expoziția nu atît sub semnul unei experiențe în sine, cît sub emblema unei finalități. Ca și draperiile imprimate ale Teodorei Moiescu-Stendl, panourile indică în prototip punctul de pornire către tiraje din care, la contravaloare convenabile, pot beneficia zeci și sute de cămine.

La interferența între artă și industria propagării acestei arte, Ion Stendl vine de altfel cu probitatea artistică ce se cuvine, hotărît de la bun început a nu face concesii serialului, gustului comun. Alegînd cu aplicație din tehnica desenului, acuarelui, mozaicului, frescei sau a picturii de șevalet ceea ce poate fi pus la îndemîna unui larg public printr-un procedeu relativ simplu, el ne prilejuiește înțelegerea — în expoziția de față — cu câteva lucrări remarcabile, al căror ecou va zădări poate, odată și odată, și în azul ace-

lora ce răspund, prin ministere, de propagarea frumosului și a bunului gust. Trei cicluri, valoric apropiate, par a sugera locul corespunzător pentru plasarea — în cadrul familiei — a unor asemenea panouri imprimate: camera copiilor, camera de zi, biblioteca. Dincolo de orice împărțire, însă, firea și posibilitățile reale ale picturii se desdălușesc, omogen, în spatele spontanității, umorului și gingășia celor două jocuri de copii, și recunoști adinei disponibilități sufletești de la candoare la jovialitate, nu poți trece cu vederea nici tonul grav pe care îl capătă confesiunea plastică în piese ca Orologiu, Filosoful ori Pămîntul, apa, aerul și focul. După cum, pasiunea pentru monumental, pentru stilizare și parafrază intelectuală nu trece neobservată în piese ca Plaja, Centaur ș.a.

Îndosebi acest ultim ciclu recomandat, după părerea mea, cristalizarea unei maturități de expresie, în care culoarea și formele tind nemărturisit către autonomia picturii. Nota ușor arhaizantă a unor panouri, ca și viziunea îndreptățită a altora, își au într-un asemenea ciclu — echilibrul de seriozitate și elevație propriu artelor plastice, inclusiv atunci cînd își propun să cucerească spații ale cotidianului.

MIHAI NEGULESCU

mușcata din fereastra

DINU SĂRARU
CRONICA TEATRALĂ

Drastic, cum bine se știe, dar aproape întotdeauna validat de timp și într-o asemenea măsură încît ceea ce apăsător în urmă cu patruzeci de ani subiectivism exagerat se identifică azi cu criteriul obiectiv, George Călinescu nu-i acordă lui Victor Ion Popa, dramaturgul, mai mult de șase rânduri, făcînd observația că „teatrul său nu se alimentează din situații ci din farmecul dialectal“.

Asprimea aserțiunii nu e, evident, neîndreptățită. Recitînd Călinescu, Mușcata din fereastră, Acord familial, Războiul civil, mușcata nu pot să nu șeseze o dată cu parfumul dialectal și al cărui parfum al guturilor din fereastra buciilor.

Într-o atmosferă melancolică desușetă se consumă micile drame și bucurii ale unor modeste existențe periferice, însoțite de compasiunea sinceră a dramaturgului, care e un sentiment.

Nici una din piese n-are vigoarea tensiunii dramatice din Domnișoara Nastasia, dar autenticitatea imaginii oferte, chiar dacă mai puțin frapante, e un fapt care se înscrie zonei artistice.

Lumea pe care o investighează dramaturgul corespunde structurii sale timide, întîmplările relatate nu vor depăși pragul lacrimii strivite între gene sau al surusului îndușoat.

Așa stau lucrurile și în Mușcata din fereastră, unde „drama“ nu poate răscoli patimi.

Lipsa de hălățre a unor părinți cumsecade cu privire la viitorul ginere al fiicei lor devinută majoră, nu produce altceva decît mișcări încercuțuri, alternînd între toată eliemere și veselie stioacă. Finalul e, firește, cel dorit de toată lumea, fericit în limitele idealului modest.

Împacă cu condiția lor minoră sub toate aspectele, eroii cu „bunul simț“ de a nu rivali la mai mult decît li se poate îngădui într-o lume în care locul lor a fost de mult fixat și pe care l-au acceptat cu o resemnare nedureroasă. Existențele obscure, suferințe mărunte, bucurii searabde. Nici unul dintre eroi n-are la dispoziție, pentru sentimentele sale, o orgă. Toți cîntă la clavacin.

Ceea ce îndușoară însă în această piesă e pitorescul atmosferic în care e ușor de recunoscut pecetea locurilor unde nu s-a întîmplat nicodată nimic.

După mai bine de o sută de reprezentații, spectacolul realizat de Teatrul Muncitoresc C.F.R. păstrează o acuratețe care îndeprtește publicul mulțumirea de a-l fi văzut. Cuminte ca și piesa, acest spectacol are meritul de a nu fi tradat pe dramaturg, relevîndu-i virtuțile cu îngrijire și chiar dăruire.

N. Al. Toscani a reconstituit curat atmosfera patriarhală a poveștii, atenț la disponibilitățile ei sentimentale, relevate

retinut și delicat. A fi dramatizat mai mult faptele, ar fi însemnat o greșală și regizorul a înțeles să se ferească de ea. Ce păcat însă că n-a sesizat facilitatea decorului semnat de Sorin Popa, de un gust trivial în concurența pe care o face sorocvei.

Am apreciat căldura cu care interpretii, îndosebi Ernest Matei (Popa Ilie) și Traian Dăncănu (Grigore) — și-au compus rolurile înțelegînd să dea textului greutate printr-un reușit apel la pitoresc de bună calitate în definiția portretelor celor doi prieteni. Cu excepția finalului de un patetism exagerat, Ernest Matei a făcut din rolul său un real succes.

Nu mai puțin se poate spune despre Traian Dăncănu, și el însă, parca prin revers, înclinat în unele momente să-și exagereze partitura comică. În alte roluri, prezența actorilor Atena Demetriad (Olguța), Corneliu Dumitrescu (Georgică), Mircea Crăciunescu (Radu), Sergiu Demetriad (Ionică) e tot de un nivel mai mult decît meritat. A distonat tonajul lui Radu Gheorghe Zaharia (Constantin) de a atrage atenția publicului prin mijloace care pot provoca hazul fără să fie artistice. Și încă un amendament. Pasionații să moldovenizeze, actorii par lăsați la voia întîmplării de regizor, fiecare din ei, imitînd cum crede că e mai bine, leșenii.

film

steaua fără nume

Intr-o excelentă cronică teatrală de acum zece ani (iată că și specia aceasta poate oferi lucrări durabile), poetul Ștefan Aug. Doinaș refera, ca pe o prejudecată, definiția literaturii dramatice a lui Sebastian ca „un teatru constituînd o situație dramatică, vehiculînd sentimentul unei aspirații aproape nedefinite“. Indubitabil, Colpi a asimilat cu ușurință lecția lirică a lui Sebastian, ca pe un element congenial. Mai mult: și-a construit filmul pe razele acestei transparente pinze de pianjen. A lăsat la o parte problematica evadării (și în general, orice fel de problematică esențială), supra-

mensivitatea umană a eroilor în însăși capacitatea lor (abstract) de a visa: „Ceea ce dă vitalitate existenței eroilor care populează teatrul lui Sebastian — așa sună o declarație de principii a regizorului francez — nu e aspirația irealizabilă, ci calitatea visului, strălucirea lui, capabilă să răspîndească lumină chiar și asupra celor mai obscure destine omenestii“. Fascinat de o asemenea viziune, Colpi nu și-a dat seama că o stare lirică nu poate încheia un veritabil act dramatic. De aceea, filmul Steaua fără nume e monocord și la urma urmelor neinteresant, prin inconsistență.

Cu sau fără voie, Colpi a omis sau a turnat prea multă apă în vinul ce-luialt termen posibil al dialecticiei cinematografice, termen care în piesa lui Sebastian există: comicul, comicul de contrast. Dramaturgia scriitorului român descinde — ca aproape tot ce s-a creat mai semnificativ în teatrul contemporan — din opera lui Cehov. De la Cehov împrumută tristețea, amărăciunea și nostalgia, cum ar fi simțul particular al comicului, odată cu tonul pe alocuri colocoliv, de toate zilele, al dialogului. Ca și Cehov, păstrînd firește proporțiile, autorul nostru are „tristețea veselă“, cum ar fi spus George Călinescu; ca și la Cehov, adevărată dramă nu are loc în eroi, ci în afara lor, dincolo de cuvintele

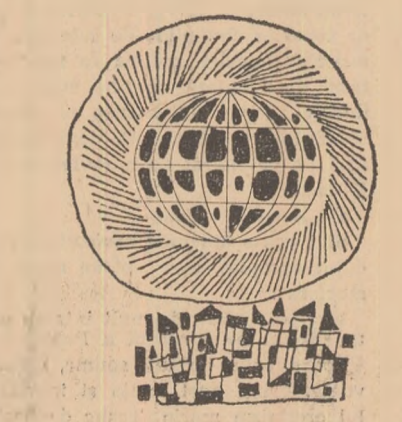
lor, plutînd deasupra ori în fundul scenei pe care aceștia își duc existența. Perorația pasionată a lui Mirolu despre stele necunoscute nu are nimic dramatic — în sensul teatrului clasic, al teatrului shakespearian, unde tragicul e cuprins în personaj, în replica rostită —, figura lui Mirolu (sau a Monet) prinde contur și dobîndește substanță dramatică doar dacă e proiectată pe un fundal istoric, dacă e pusă în relație cu societatea în care trăiește.

Colpi n-a observat și, în consecință, n-a fructificat cinematografic aceste două posibilități fundamentale. Adică, n-a încercat să discearnă — pe firul „revoluției“ teatrale cehoviene — drama protagoniștilor dincolo de cuvînt și de declarații, rămîind dimpotrivă prizonierul lor voluntar, mîzînd exclusiv pe mult-puțina lor putere de sugestie și de comunicare figurată. Filmul său a devenit astfel lucrarea unui sentimental naiv, apertent candid și ușor provincial.

Apoi, Colpi a pierdut și a doua şansă, aceea a contrastului poezie-comedie sau, cum s-a mai spus, „a neconținutului căderii, pe parcursul aceluiași rol, din comic în poezie, și iar în comic: o dialectică fină, imponderabilă, dar amară totodată, pentru că termenul suprem marchează din nou datul inițial“. O asemenea alternativă cervantescă — pentru că în sensul acesta vorbesc, al categoriei și al funcției filozofice a comicului, a umorului, nu în sensul surusului „elegant“ și „ușor“, existent în film — o asemenea alternativă, repet, nu s-a prezentat nici o clipă imaginației lui Colpi, deși n-ar fi fost cîtuși de puțin nelalocul ei.

Fiindcă — e cazul s-o spunem — dacă vrem ca un autor să supraviețuiască, să dureze în timp, el trebuie apropiat de modelele mari, nu declassat sau tratat cu mîrodenii mai mult sau mai puțin aromate. E tocmai cazul lui Sebastian: văzută de jos, opera lui poate fi asimilată — așa cum a și fost — teatrului de bulevard ori de salon; văzută de sus, ea prezintă elemente în stare s-o înnobleze, s-o „majoreze“: ea poate fi „silită“ să comunice tot ce are mai elevat, mai

complex, în planul poeziei și în planul reflectării unei societăți (planuri care, în artă, nu numai că se interesează, dar și coincid). Astfel de operații de „silitare“ (nu siluire) artistică sînt tot mai des întreprinse de regizorii importanți ai vremii noastre. Altminteri, aceștia nici nu se apucă de lucru: la ce bun să mai faci încă o comedioară

sentimentală, firavă, fie ea și „elegantă“, dar menținută la nivelul simplu, „ridicări în picloare“ a unui dialog, exploatat pe o singură strună ?

Ajunși la punctul acesta, se cuvine să ne întrebăm: de ce s-a „ecranizat“ piesa lui Sebastian, de ce nu s-a filmat pur și simplu spectacolul Naționalului, indiscutabil superior ? De ce a fost nevoie de un regizor străin ? Sau: a fost neapărat nevoie de Colpi ? Dacă a fost, atunci de ce nu i s-a cerut să se angajeze cu seriozitate în această întreprindere (clauză firescă a unui contract) ? Adică, în mod creator, cum se spune ? Racorduri teșite, rudimentare, ca acela birfoțoare-gîște știm și noi să facem, ba chiar am depășit stadiul lor „montașe parselale“, sorbite și absorbite pînă la plictis, de tipul

goana mașinei lui Grig — interiorul lui Mirolu (în paranteză fie spus, abstract interior — în ciuda abundenței de recuzită), le-am consumat și noi, la vremea noastră și a lor; cît despre lipsa de gust a dansului matinal executat de Mona, timp de zece minute, în jurul hazuzului din grădina (semnificativ hazuz pentru „destinul obscur“ al lui Mirolu !) sînt convins că n-ar fi etalat-o nici măcar un regizor din Reșița, la care mă gîndesc eu...

Atunci de ce coproduție ? (Ca s-o vedem pe Marina Vlady ar fi fost mai potrivit să aducem, de exemplu, filmul Ape regina, unde frumoasa și amabila Monă s-a dovedit a fi și o bună interpretă.) Coproduția e o formă relativ recentă de colaborare între două sau mai multe cinematografuli naționale, menită să producă un folos îndoit: unul de înț-ajutorare financiară, altul — artistic, în principiu — de variație și îmbogățire a registrelor actoricești și, la nevoie, regizoral. Se înțelege, însă, de la sine, că regizorul străin e chemat numai atunci cînd respectivul film nu poate fi realizat decît de el, sau, mai precis, cînd e el cel mai indicat pentru a pune pe peliculă un anumit text. Pentru Steaua fără nume, s-a prezentat că regizorul indispensabil merită să fie Henri Colpi, cîntîndu-se pe prezența nu a unui simplu tehnician, a unui meșteșugar oricît de iscusit, ci pe aceea a unui artist capabil să dezvolte o problematică. Filmul Steaua fără nume ni l-a dezvăluit, surprinzător, în sensul con-

tra. În schimb, l-a înscris numele pe lista regizorilor care au ratat, la diferite intervale, ecranizării de piese românești (listă deschisă — dacă nu mă înșel — de Marc Maurette cu Citadela sfîrșimată). Norocul acestor experimenteroși e că nu-și încearcă puterile cu piesele unui compatriot, să zicem cu ale lui Molière. Li s-a replicat prin gura lui Gêronte: „Mais que diable allait-il faire à cette galère ?“

FLORIAN POTRA